

ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ
Σεβασμιωτάτου Κορυθαῶς
Καθηγητοῦ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν

**ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΤΥΦΛΩΝ - ΕΝΟΡΑΣΕΙΣ
ΕΥΧΑΙ, ΠΟΘΟΙ, ΕΛΠΙΔΕΣ, ΙΑΣΕΙΣ**

βλε

ΑΘΗΝΑΙ 1951

BK
K331ε

ΒΒ1094-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

925000014588

Δο. εετ. 139136

Τοῦ Σεβαστοῦ μας συνεργάτου Καθηγητοῦ
ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν Σεβασμιω-
τάτου Κορυτσᾶς κ. ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΑ

ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΤΥΦΛΩΝ - ΕΝΟΡΑΣΕΙΣ ΕΥΧΑΙ, ΠΟΘΟΙ, ΕΛΠΙΔΕΣ, ΙΑΣΕΙΣ

ΑΘΗΝΑΙ 1950

Ι. Ἡ τύφλωσις ἀπὸ θρησκευτικῆς ἀπόψεως

«Παρακαλέσατε οἱ ὀλιγόψυχοι τῆς διανοίας. Ἰσχύσατε καὶ μὴ φοβεῖσθε, ἰδοὺ ὁ Θεὸς ἡμῶν κρίσιν ἀνταποδίδωσι καὶ ἀνταποδώσει αὐτὸς ἧξει καὶ σώσει ἡμᾶς. *Τότε ἀνοιχθήσονται ὀφθαλμοὶ τυφλῶν* καὶ ὦτα κωφῶν ἀκούσονται. Τότε ἀλείται χλωδὸς ὡς ἔλαφος καὶ καὶ τρανὴ ἔσται γλῶσσα μογιλάλων». Ἡσαΐας λέ', 3.

Μὲ αὐτὰ τὰ καταπληκτικὰ λόγια προανήγγειλεν ὁ μεγαλοφωνότατος Ἡσαΐας τὴν ἔλευσιν τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ καὶ ἐχαρακτήρισε τὴν παρουσίαν αὐτοῦ, ὅτι θὰ συνοδεύηται ὑπὸ τοιούτων τεραστίων θαυμάτων. Ἡ χαρμόσυνος αὕτη ἀναγγελία ἀκούεται κατ' ἔτος ὑπὸ τῶν φιλακολούθων χριστιανῶν. Εἶναι ἡ πρώτη προφητεία τῶν Ὁρῶν τῆς παραμονῆς τῶν Θεοφανείων. Τοιουτοτρόπως δὲν ἔπαυσέ ποτε ἡ ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ νὰ παρηγορῇ τοὺς δυστυχεῖς τυφλοὺς, οὐδ' ἐθεώρησεν αὐτοὺς ἀποκλήρους τῆς τύχης. Καὶ δὲν ἦτο ἐπιτετραμμένον εἰς αὐτὴν νὰ πράξη ἄλλως, ἀφοῦ αὐτὸς ὁ γλυκὺς Ἰησοῦς τόσον συνεπάθησε τοὺς τυφλοὺς, ὥστε κατὰ τὸν θεηγόρον Λουκᾶν (δ', 18), ὅτε ἐν τῷ ἱερῷ ἔλαβεν εἰς χεῖρας τὸ βιβλίον τοῦ προφήτου Ἡσαΐου, το βλέμμα του ἔπεσεν ἐπὶ τοῦ ἐξῆς χωρίου : «Πνεῦμα κυρίου ἐπ' ἐμέ, οὗ ἔνεκεν ἔχρισέ με, εὐαγγελισσασθαι πτωχοῖς ἀπέσταλκέ με, κηρῦξαι αἰχμαλώτοις ἄφεςιν *καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν...*» Καὶ ὄντως ἐν ἐκ τῶν σπουδαιότερων θαυμάτων, ὅπερ ἐτέλεσεν εἶναι καὶ ἡ θεραπεία τοῦ τυφλοῦ. Περὶ ταύτης τῆς ἐορτῆς εἰς τὸν «Κεραυνόν» τῆς Κωνσταντινουπόλεως 12-5 50 ἀναγινώσκω :

«Κυριακὴ 14 Μαΐου τοῦ Τυφλοῦ, Θεράποντος Ἱερομάρτυρος. Ἐορτάζουν οἱ Τυφλοὶ. ὄχι μόνον ὅσοι

ἔχασαν τὸ φῶς τῶν ὀφθαλμῶν των, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνοι ποὺ ἔχουν μάτια καὶ δὲν βλέπουν ἢ μᾶλλον προσποι- οῦνται ποὺ δὲν βλέπουν καὶ αὐτοὶ εἶναι οἱ εὐτυχέστε- ροι, ὅπως κ' ἐκεῖνοι ποὺ ἔχουν αὐτιά καὶ δὲν ἀκούουν, ὅπως λέγει κᾶκου καὶ ὁ Δαυῖδ : « Ὁφθαλμοὺς ἔχουσι καὶ οὐχ ὀρώσι, ὦτα ἔχουσι καὶ οὐκ ἀκούουσι ».

Τὸ σημεῖωμα περιέχει δύο ἀντιλεγόμενα σημεία. Τώρα δια τὸ πρῶτον (διὰ τὸ δεύτερον παρακάτω). « Ἐορτάζουν οἱ τυφλοὶ ! » αὐτὸ εἶναι ἀκατανόητον· ἔορτάζουν, διότι εἶναι τυφλοὶ ; ἀλλὰ ποῖος ἔορτάζει καὶ πανηγυρίζει διὰ τὸ πάθημά του ; Μόνον οἱ Μι- κρασιᾶται ἐπανηγύρισαν ἐφέτος ἐν τῇ Νέᾳ Σμύρνῃ, ὡς ἀνέγνωσα εἰς τὸν « Προσφυγικὸν Κόσμον », τὴν ἐπέτειον τῆς καταστροφῆς ! πρωτάκουστον ἐν τῇ ἱστο- ρίᾳ. Ὅταν εἰς τοὺς Ἑβραίους κατὰ τὴν μετοικεσίαν Βαβυλῶνος ἐπροτάθη νὰ ψάλλωσιν, ἀπήντησαν : « Πῶς ἄσωμεν τὴν ᾠδὴν Κυρίου ἐπὶ γῆς ἀλλοτρίας ! » καὶ συνεχίζουσιν : « ἐπὶ τὸν ποταμὸν Βαβυλῶνος ἐκεῖ ἐκάθησαμεν καὶ ἐκλαύσαμεν ἐν τῷ μνησθῆναι ἡμᾶς τὴν Σιών. Ἐπὶ ταῖς ἰτέαις ἐν μέσῳ σὺτῆς ἐκρεμάσα- μεν τὰ ὄργανα ἡμῶν ». (Ψαλμ. 136). Ἐκρέμασαν ἤτοι κατήργησαν τὰ μουσικὰ ὄργανα, καὶ ἔκτοτε ἡ ἰτέα ἐκρέμασε τοὺς εὐθαλεῖς καὶ θυσανώδεις κλώνους τῆς μέχρι τῆς γῆς καὶ ἐγένετο τὸ σύμβολον τοῦ πένθους (βλ. Ὁθέλλον τοῦ Σαΐκσπηρ. Διὰ τὰ θύματα τῆς ὀλεθρίας ἐκείνης ὀπισθοχωρήσεως οὐδεμία ὑπάρχει δικαιολογία. *Οὐχ οὕτως ὁμως περὶ τῶν τυφλῶν.* Τὸ Συναξάριον γράφει : « Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, Κυριακῇ ἕκτη ἀπὸ τοῦ Πάσχα, τὸ εἰς τὸν ἐκ γενετῆς τυφλὸν τοῦ Κυρίου... ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἔορτάζομεν θαῦμα », ἐπομένως οὔτε τοῦ τυφλοῦ, οὔτε τῶν τυφλῶν ἔορτή. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες εἰς τὴν τοιαύτην περίπτωσιν εἶ- χον τὸν ὄρον « ἰκετηρίαν ». Ἴκεσίαν λοιπὸν καὶ δέη- σιν προσφέρουσιν οἱ τυφλοὶ καὶ ἐκλιπαροῦσι τὸν Θεὸν κατὰ τὴν σημαντικὴν ταύτην ἡμέραν, ἵνα οἰ- κτεῖρη καὶ ἐλεήσῃ αὐτούς, ὅπως τὸν τυφλὸν ἐκεῖνον

Βαρτιμαῖον, εἰς ὃν ἀπέδωκε τὸ φῶς, ὡς τὸ ἰαμβικὸν
δίστιχον διαλαμβάνει :

Φωτὸς χορηγὸς ἐκ φάους πέλων φάος (=φῶς ἐκ φωτός)
τὸν ἐκ γενετῆς ὀμματοῖς τυφλόν, Λόγε.

Ἡ τύφλωσις ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ φέρεται ὡς θεία
τιμωρία (1). Οὕτως ἐν τῇ Γενέσει ιθ' 5έ. δύο ἀγγέ-
λους ἀπέστειλεν ὁ Θεὸς εἰς Σόδομα, ἵνα μαρτυρή-
σωσι περὶ τῆς παρὰ φύσιν ἀσελγείας τοῦ ἀχρείου
ἐκείνου λαοῦ. Μεταξὺ τούτων μόνος ὁ Λῶτ εὐρέθη
δίκαιος καὶ ἀγνός καὶ παρεκάλεσε τοὺς ξένους αὐ-
τοὺς νὰ ἀπέλθωσιν εἰς τὸν οἶκόν του, διότι οἱ Σοδο-
μίται συνεσπειρώθησαν, ἵνα ἐπιτεθῶσι καὶ ἀτιμά-
σωσι τοὺς ἀγγέλους τοῦ Θεοῦ! «καὶ ἐπεκαλοῦντο
τὸν Λῶτ καὶ ἔλεγον πρὸς αὐτόν· ποῦ εἰσὶν οἱ ἄνδρες
οἱ εἰσελθόντες πρὸς σέ τὴν νύκτα; ἐξάγαγε αὐτοὺς
πρὸς ἡμᾶς. ἵνα συγγενώμεθα αὐτοῖς». Ὁ δὲ Λῶτ
προυτίμησε νὰ παραδώσῃ εἰς τοὺς λυσσαλέους ἐκεί-
νους συμπολίτας του τὰς δύο θυγατέρας του «αἱ οὐκ
ἔγνωσαν ἄνδρα», ἀλλ' αὐτοὶ δὲ ὑπεχώρουν καὶ ἀπε-
πειρῶντο νὰ θραύσωσι τὴν θύραν. Τότε οἱ ἄγγελοι,
ἀφοῦ ἀπεμάκρυναν τὸν Λῶτ ἐκ τῆς θύρας, «τοὺς δὲ
ἄνδρας τοὺς ὄντας ἐπὶ τῆς θύρας τοῦ οἴκου *ἐπάταξαν
ἐν ἄορασίᾳ* ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου».

Ἡ τύφλωσις ἦτο τὸ προοίμιον ἐπειδὴ δὲν μετενόη-
σαν. γνωρίζομεν ὅλοι τι ἔπαθον, ἀφοῦ ἐξηλθεν ὁ Λῶτ
μετὰ τῶν οἰκείων καὶ ἀπεμακρύνθη, ὡς διέταξεν ὁ
Κύριος. «ἔβρεξεν ἐπὶ Σόδομα καὶ Γόμορα θεῖον καὶ
πῦρ παρὰ Κυρίου ἐξ οὐρανοῦ καὶ κατέστρεψε τὰς πό-
λεις ταύτας καὶ πᾶσαν τὴν περίχωρον καὶ πάντας
τοὺς κατοικοῦντας ἐν ταῖς πόλεσι καὶ τὰ ἀνατέλλ-
λοντα» (ἦτοι πᾶσαν τὴν βλάστησιν αὐτ. στ. 24-25).
Ἡ περιοχὴ αὕτη σήμερον ἀποτελεῖ τὴν Νεκρὰν θά.

(1) Εἰδικῶς ἔγραψε περὶ τούτου ὁ Γερμανὸς K. Preuss
ἐν τῇ Wienermed. Wochenschrift τοῦ 1890: *Das Auge und
seine Krankheiten nach Bibel und Talmud.*

λασσαν. νεκρά λέγεται, διότι οὔτε ἰχθύς οὔτε ἄλλο τι τῶν θαλασσιῶν δύναται εἰς τὰ θειοῦχα ἐκεῖνα ὕδατα νὰ ζῆ. Ἐν τῷ Δευτερονομίῳ κατὰ τῶν παραβατῶν τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ ἐξαγγέλλονται φοβεραὶ κατάραι, ἐν αἷς καὶ ἡ τύφλωσις ἐν κεφ. κη', 28: «πατάξει σε Κύριος παραπληξία (=ἀποπληξία) καὶ ἀορασία καὶ ἐκστάσει διανοίας (=φρενοβλαβεία). 29 καὶ ἔση ψηλαφῶν μεσημβρίας, ὡσεὶ τις ψηλαφῆσαι τυφλὸς ἐν τῷ σκότει καὶ οὐκ εὐοδώσει τὰς ὁδοὺς σου». Ἐν τῷ ιθ' κεφ. 16 στ. τῆς Σοφίας Σολομώντος ὡς τιμωρία ἀμαρτωλῶν ἀναφέρεται καὶ ὅτι «ἐπλήγησαν ἀορασία, ὡσπερ ἐκεῖνοι ἐπὶ ταῖς τοῦ δικαίου θύραις, ὅτε ἀχανεῖ περιβληθέντες σκότει, ἕκαστος τῶν αὐτοῦ θυρῶν τὴν διόδον ἐζήτει». Τοιαύτη «ἀορασία» ἦτοι πληγὴ Θεοῦ συνέβη καὶ εἰς τοὺς ἐχθροὺς τῶν Μακκαβαίων, οἱ ὁποῖοι ἐπανεστάτησαν καὶ ἔλαβον τὰ ὅπλα ὑπὲρ τῶν πατρίων καὶ τοῦ νόμου Κυρίου κατὰ τῶν εἰδωλολατρῶν Μακεδόνων. Ἄλλ' ἄς ἀκούσωμεν πῶς διηγεῖται ἡ ὡραία αὐτῶν ἱστορία τὸ ἐξαισιον τοῦτο θαῦμα (Μακκ. β', κεφ. ι' στ. 29-31): «γενομένης δὲ καρτερᾶς μάχης, ἐφάνησαν τοῖς ὑπεναντίοις ἐξ οὐρανοῦ ἐφ' ἵππων χρυσοχαλίνων ἄνδρες πέντε διαπρεπεῖς καὶ ἀφηγούμενοι (=προπορευόμενοι) τῶν Ἰουδαίων οἱ δύο καὶ τὸν Μακκαβαῖον μέσον λαβόντες καὶ σκεπάζοντες ταῖς ἑαυτῶν πανοπλίαις ἄτρωτον διεφύλαττον· εἰς δὲ τοὺς ὑπεναντίους τοξεύματα καὶ κεραυνοὺς ἐξερρίπτουν· διὸ συγχυσθέντες ἀορασία κατεκόπτοντο ταραχῆς πεπληρωμένοι. κατεσφάγησαν δὲ δισμύριοι πρὸς τοῖς πεντακοσίοις, ἵππεῖς δὲ ἑξακόσιοι». Ἐν τῇ Κ. Διαθήκῃ ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἠναγκάσθη νὰ ἐπιτεθῆ δριμύτατα κατὰ τοῦ μάγου Ἐλύμα καὶ νὰ ἐπιβάλη εἰς αὐτὸν τὴν δεινὴν τιμωρίαν τῆς τυφλώσεως: «ὦ πλήρης παντὸς δόλου καὶ πάσης ραδιουργίας, υἱὲ διαβόλου, ἐχθρὲ πάσης δικαιοσύνης· καὶ νῦν ἰδοὺ χεὶρ Κυρίου ἐπὶ σὲ καὶ ἔση τυφλὸς καὶ μὴ βλέ-

ων τὸν ἥλιον ἄχρι καιροῦ. Παραχρῆμα δὲ ἔπεν-
εν ἐπ' αὐτὸν ἀχλὺς καὶ σκότος καὶ περιάγων ἐζήτει
ειραγωγούς» (Πράξ. ἀποστ. ιγ'. 10). Τὸ δὲ θαῦμα
οὔτο ἰδὼν ὁ Ῥωμαῖος ἀνθύπατος ἐξεπλάγη καὶ ἐπί-
τευσεν.

2. Αἱ ὑπὲρ τῶν τυφλῶν δεήσεις τῆς Ἐκκλη- σίας.— Μεγάλη ἡ εὐσπλαγγία τοῦ Θεοῦ.

«Ἴδετε, ἴδετε, ὅτι ἐγὼ εἰμι καὶ οὐκ ἔσται Θεός πλὴν
ἐμοῦ· ἐγὼ ἀποκτενῶ καὶ ζῆν ποιήσω, πα-
τάξω, καὶ γὰρ ἰάσομαι, καὶ οὐκ ἔστιν, ὅς ἐξελεῖ-
ται ἐκ τῶν χειρῶν μου».

Δευτερον. λβ' 39.

Οἱ χριστιανοὶ συνδέονται διὰ τοῦ συνδέσμου τῆς
ἀγάπης· αὐτὸ εἶναι τὸ διακριτικὸν ἀπὸ τῶν ἄλλων
ἔθνων γνῶρισμα, αὐτὸ κατέπληπτε τοὺς ἐθνικοὺς καὶ
εἰδωλολάτρας. «Ἴδετε πῶς οἱ χριστιανοὶ ἀγαπῶσιν
ἀλλήλους!» ἐφώναζον. Εἶναι γνήσιοι λάτραι τοῦ Θεοῦ
τῆς ἀγάπης, τοῦ ἐλέους καὶ τῆς φιλανθρωπίας, ὅστις
ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον, ἵνα διὰ τῆς αὐτοθυσίας σώσῃ
αὐτόν. Εἶναι τὸ νέον καὶ ἀξιοθαύμαστον στοιχεῖον,
ὅπερ ἀπετέλεσε τὴν βᾶσιν τῆς νέας θρησκείας, στοι-
χεῖον ὅπερ ἔλειπεν ἀπὸ τὰς ἄλλας θρησκείας. Τοῦτο
ἀπετέλεσε τὸ ἰσχυρότερον, ὄπλον, δι' οὗ ὁ Χριστὸς
κατεκρήμνισε θρόνους καὶ δυναστείας, κατέλυσε τὸ
κράτος τῆς ἁμαρτίας, κατέκτησε τὰ πλήθη καὶ ἵδρυσε
τὴν ἐπὶ γῆς βασιλείαν αὐτοῦ, τὴν βασιλείαν τῆς ἀγά-
πης, ἧς αἱ βᾶσεις ἀσάλευτοι καὶ ὁ θρόνος αἰώνιος.
Ἐκάλεσε τοὺς πτωχοὺς, τοὺς ἀδυνατοὺς, τοὺς ἀπη-
δησμένους ἐκ τῶν δεινῶν τοῦ βίου. «Δεῦτε πρὸς με
πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι καὶ γὰρ ἀνα-
παύσω ὑμᾶς» τοὺς ἁμαρτωλοὺς καὶ ἀπηλπισμένους
νὰ τοὺς σώσῃ: «Οὐ γὰρ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλ'

ἀμαρτωλούς εἰς μετάνοιαν» καὶ μᾶς συνεβούλευσε νὰ εἴμεθα ἐπεικεῖς καὶ εὐσυμπάθητοι πρὸς τὰ δυστυχῆ ταῦτα πλάσματα «κάλαιμον συντετριμμένον οὐ κατεάξεις καὶ λίνον τυφώμενον οὐ σβέσεις» (=τὸ σπασμένο καλάμι μὴ τὸ τσακίσης καὶ τὸν λύχνον ποῦ τρεμοσβύνει· μὴ τὸ σβύσης): Μὴ ἐξοργίζεσθε κατὰ τῶν πταιόντων καὶ πειραζόντων ὑμᾶς: «Μάθετε ἀπὸ ἐμοῦ, ὅτι πρᾶος εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ καὶ εὐρίσκετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν».

Ὁ γλυκὺς μας Ἰησοῦς εἶναι πρὸ παντὸς πατῆρ τῶν βασανιζομένων, τῶν καταδιωκομένων, τῶν αἰχμαλώτων, εἶναι τέλος ὁ ἰατρός τῶν νοσοῦντων. ὅπου ἀκούει τὸν πόνον, τρέχει ὡς φιλόστοργος πατὴρ νὰ ἐπιχύσῃ τὸ βάλαμον τῆς παρηγορίας. ἀρκεῖ νὰ προστρέξωμεν, ἀρκεῖ νὰ τὸν ἐπικαλεσθῶμεν καὶ εὐθὺς σπεύδει ταχὺς εἰς βοήθειαν. «ἔτι λαλοῦντός σου ἰδοὺ ἐγὼ πάρεμι». καὶ διὰ νὰ δείξῃ τὸ μέγεθος τῆς στοργῆς μᾶς προεῖπεν, ὅτι ἡ γυνὴ δύναται νὰ ἀφήσῃ τὸ τέκνον αὐτῆς, ἀλλ' ἐγὼ οὐδέποτε θὰ σᾶς ἐγκαταλείψω.

Τούτων μεμνημένη ἡ μήτηρ Ἐκκλησία καὶ τοῖς ἴχνεσιν ἐκείνου ἀκολουθοῦσα, οὐ παύεται ἡμέρας καὶ νυκτὸς δεομένη «ὑπὲρ τῶν ἐν ἀσθενείαις κατακειμένων» καὶ προσφέρει τὸν μέγαν ἁγιασμόν ὡς θεῖον δῶρον «ἀμαρτημάτων λυτήριον, νοσημάτων ἀλεξιτήριον, δαίμοσιν ὀλέθριον, ταῖς ἐναντίαις δυνάμεσιν ἀπρόσιτον, ἀγγελικῆς ἰσχύος πεπληρωμένον, ἵνα πάντες οἱ ἀρυόμενοι καὶ μεταλαμβάνοντες ἔχοιεν αὐτὸ πρὸς καθαρισμόν ψυχῶν καὶ σωμάτων, πρὸς ἰατρειάν παθῶν, πρὸς ἁγιασμόν οἴκων, πρὸς πᾶσαν ὠφέλειαν ἐπιτήδειον», Χρῆι καὶ παρέχει πρὸς τοὺς πάσχοντας τὸ ἅγιον ἔλαιον «εἰς ἴασιν τοῖς ἐξ αὐτοῦ χριομένοις, εἰς ἀπαλλαγὴν πάσης νόσου.. εἰς ἀπολύτρωσιν τῶν κακῶν» ἀναπέμπουσα θερμὰς εὐχὰς καὶ δεήσεις: «Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ παιδεύων καὶ πάλιν ἰώμενος, ὁ ἐγείρων ἀπὸ γῆς πτωχὸν καὶ

ἀπὸ κοπρίας ἀνυψῶν πένητα, ὁ τῶν ὀρφανῶν πατήρ
καὶ τῶν νοσοῦντων ἰατρός, ὁ τῶν ἀσθενείας ἡμῶν
ἀπόνως βαστάζων καὶ τὰς νόσους ἡμῶν λαμβάνων,
«ὁ ταχὺς εἰς βοήθειαν καὶ βραδὺς εἰς ὀργήν».

Ἄλλ' ἡ Ἐκκλησία ιδιαίτατα συνεμερίσθη τὴν δυσ-
τυχίαν τῶν τυφλῶν. Ἐκ τῶν θαυμάτων τοῦ
Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ δύο κυ-
ρίως ἐπέσυραν τὴν προσοχήν, τοῦ
τυφλοῦ καὶ τοῦ παραλύτου ἡ θερα-
πεία. Τούτου ἕνεκα ιδιαίτερον καθώρισε Κυρια-
κὴν δι' ἕκαστον τῶν δύο τούτων θαυμάτων κατὰ τὴν
περίοδον ἀπὸ τοῦ Πάσχα μέχρι τῆς Ἀναλήψεως καὶ διὰ
θεσπεσίων ὕμνων καὶ ἀσματικῶν κανόνων παρέδω-
κεν εἰς αἰωνίαν ἀνάμνησιν τὴν ἴασιν τοῦ τυφλοῦ καὶ
τοῦ παραλύτου. Κάποια σχέσις συνδέει τὰ δύο ταῦτα
πάθη· οὗτος μὲν βλέπει κόσμον, ἀλλὰ δὲν δύναται
νὰ κινηθῆ διὰ νὰ ἀπολαύσῃ αὐτόν. Δὲν νομίζω, ὅτι
εἶναι ὀλιγώτερον δεινὸν ἢ ἀδράνεια τῶν μελῶν ἀπὸ
τῆς τυφλώσεως, ἣν ἐπὶ τέλους ἀντικαθιστᾷ ἐν μέρει ἡ
φαντασία, ὁ παράλυτος εἶναι «ἄ τ α φ ο ς ν ε κ ρ ὄ ς»,
ἐφ' ὅσον ὁ φορεὺς τῆς ζωῆς εἶναι ἡ κίνησις. ἀλλὰ
πάντως περισσότερον ἑλέους καὶ εὐσπλαγχνίας
ἄξιός εἶναι ὁ τυφλός, καὶ δικαίως ἄνθρωπος ἄνευ
ὀφθαλμῶν παραβάλλεται πρὸν κόσμον ἄνευ ἡλίου.
Ὁ σκοτεινὸς κόσμος εἶναι ἀπέραντος τάφος, καὶ ἐν-
τὸς αὐτοῦ ζῆ ὁ δύστηνος τυφλός· «κόσμον ἀκούω, καὶ
κόσμον δὲν βλέπω»! Διάγει καὶ βασανίζεται εἰς μίαν
ἀπέραντον, ἀτελείωτον νύκτα. Δικαίως ἄρα ὁ θεάν-
θρωπος ἐταύτισε τὴν ζωὴν πρὸς τὸ φῶς· «ἐγὼ εἰμι
ἡ ζωὴ καὶ τὸ φῶς» καὶ ὁ μέγας Γκαῖτε ἐφώναζε κατὰ
τὴν ἐπιθανάτιον ἀγωνίαν· «φῶς, φῶς, περισσότερον
φῶς!»

3. Οἱ ὕμνοι τῆς Κυριακῆς τοῦ τυφλοῦ καὶ οἱ ψάλλει τοῦ ἁγίου Ὅρους, χαρακτηριστικὸν ἐκείνου τῆς « Διορθοδόξου Ἐπιτροπῆς ».

Οἱ ὕμνογράφοι ἐκεῖνοι, οἱ συναρμολογήσαντες τὴν ἱερὰν τοῦ τυφλοῦ ἀκολουθίαν, ἐξήντησαν πάντα λυρισμὸν καὶ πᾶσαν παθοποιίαν καὶ εἶναι ἀδύνατον, ὅσον σκληρὸς καὶ ἀναίσθητος καὶ ἂν εἶναι τις, νὰ μὴ συγκινηθῇ νὰ μὴ κινηθῇ εἰς οἶκτον πρὸς τοὺς στερουμένους τοῦ φωτός. Ἡ ἔξαρσις δὲ καὶ ἀνάτασις τῆς ψυχῆς φθάνει εἰς ὕψιστα ὄρια, ὅταν οἱ ὕμνοι οὗτοι ψάλλωνται ὑπὸ καλλιφώνων καὶ ἡδυμόλων βυζαντινῶν ψαλτῶν. Εἶχε πολὺ δίκαιον ὁ Ἄγγλος βυζαντιολόγος Burgy χαρακτηρίσας τὴν ἐκκλησιαστικὴν ποίησιν ὡς Πινδαρικήν. Σταχυολογοῦμεν ὀλίγα ἐκ τῶν τροπαρίων· Ἴδου τὸ φρικτὸν τοῦ τυφλοῦ παράπονον :

Ὁ τυφλὸς γεννηθεὶς,
ἐν τῷ ἰδίῳ λογισμῷ ἔλεγεν :

Ἄρα ἐγώ,
δι' ἀμαρτίας γονέων ἐγεννήθην ἀόμματος :

Ἄρα ἐγώ,
δι' ἀπιστίαν ἐθνῶν ἐγεννήθην εἰς ἔνδειξιν ;
οὐχ ἰκανῶ τοῦ ἐρωτᾶν πότε νύξ, πότε ἡμέρα.

Οὐκ εὐτονοῦσι μου οἱ πόδες τὰ τῶν λίθων προσκρού-
σματα,

οὐ γὰρ εἶδον τὸν ἥλιον λάμποντα
οὐδὲ ἐν εἰκόνι τὸν ἐμὲ πλαστουργήσαντα.

Ἄλλὰ δέομαί σου, Χριστέ ὁ Θεός,
ἐπίβλεψον ἐπ' ἐμὲ καὶ ἐλέησόν με.

Ὅδὲ ἱερὸς ὕμνωδὸς ὡς ἐξῆς ἐξαίρει τὴν θαυματουργίαν !
Τίς λαλήσει τὰς δυναστείας σου, Χριστέ : (= τὰς δυνα-
νάμεις)

ἢ τίς ἐξαριθμήσει τῶν θαυμάτων σου τὰ πλήθη !

διπλοῦς γὰρ ὡς ὠράθης ἐπὶ γῆς δι' ἀγαθότητα,
 διπλᾶς καὶ τὰς ἰάσεις τοῖς νοσοῦσιν ἐχορήγεις·
 Οὐ μόνον γὰρ τοῦ σώματος ὀφθαλμοὺς διήνοιξας,
 τοῦ ἀπὸ μητρᾶς πυρωθέντος,
 ἀλλὰ καὶ τοὺς τῆς ψυχῆς·
 Ὅθεν Θεὸν σε ὠμολόγει τὸν κρυπτόμενον
 καὶ πᾶσι παρέχοντα τὸ μέγα ἔλεος.

Τοιοιουτρόπως μετὰ τοῦ ὑλικοῦ ὁ τυφλὸς ἀπή-
 λαυσε καὶ τοῦ πνευματικοῦ φωτός.

ἦς καὶ τυχῶν ὁ πρὶν
 ἐν γεννητοῖς γνωριζόμενος,
 ἥλιον ὁμῶς μὴ βλέπων,
 σὲ τὸν γλυκὺν ὄρα ἥλιον,
 ἰδὼν τὴν εἰκόνα
 τοῦ ἡμᾶς δι' εὐσπλαγχνίαν
 ἄφατον πλάσαντος·

καὶ γίνεται κήρυξ διαπρύσιος τῆς τοῦ Χριστοῦ θεό-
 | τητος :

Ὁρθρος ἀνίσχει
 τῷ ἐν σκότει διατρίβοντι,
 νυκτὸς ἀορασίας πολυωδίῳ τυφλῷ,
 ἐν ρείθροις λουσαμένῳ
 τὸ φῶς ὀμμάτων θείῳ κελεύσματι πηγῇ Σιλῶαμ·
 ὅθεν σελασφόρος καινότερος ὄραται,
 ὁμίχλην σκότους νυκτοποιὸν
 τῶν νομικῶν διελέγχων γραμματιστῶν
 καὶ τὴν σκοτόμαιναν
 τῆς τούτων ἀβλεψίας
 ταῖς ἀναλάμψεσι φωτίζων ταῖς φωσφόροις·
 ἐξ ὧν ἡ τύφλωσις τοῦ πρὶν σκιώδους γράμματος
 ὀμματοῦται ταῖς ἐκ τοῦ λόγου,
 ἡμῶν παρεχομέναις
 φαιδρῶς ἐλλάμψεσιν.

Προσεπαθήσαμεν κατὰ τὸ ἐνὸν νὰ χωρίσωμεν εἰς

στίχους τὰ τροπάρια ταῦτα, τὰ ὁποῖα ἐν τῷ Πεντηκοσταρίῳ ἔχουν δημοσιευθῆ καταλογάδην. Βεβαίως εἰς τὸν κοινὸν λαὸν καὶ ἐκείνους ἐκ τῶν διανοουμένων, τοὺς ἀμυήτους, οἵτινες οὐδέποτε ἐνέκυψαν εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ποίησιν, οὐδεμίαν αἴσθησιν θὰ ἐμποιήσωσι τὰ τροπάρια καὶ ἰδιόμελα ταῦτα, τόσον καλῶς τὴν προσωποποιῖαν παριστῶντα καὶ ἀπλῶς ἀναγινωσκόμενα. Ὀλίγοι δὲ ψάλλται ἐν Ἀθήναις τὴν σήμερον ψάλλουσιν αὐτὰ ἀπὸ διφθέρας καὶ ἀποδίδουσι τὸ γνήσιον μέλος τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς, ἣτις μόνον τοὺς θιασώτας αὐτῆς συναρπάζει, καὶ τοιοῦτοι δυστυχῶς ὑπάρχουσιν ἐλάχιστοι, ὅπως καὶ μουσοτραφεῖς τῆς βυζαντινῆς τέχνης ἱεροψάλλται. Τούτου ἕνεκα εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ προσαγάγω ἐν παραδείγματι. Τῷ 1930 κατὰ Ἰούνιον μῆνα συνῆλθεν ἐν Ἀγίῳ Ὀρει ἡ «Διορθόδοξος Ἐπιτροπὴ» ἀποτελουμένη ἐξ εἰκοσάδος ἀντιπροσώπων πασῶν τῶν ὀρθοδόξων ἐκκλησιῶν πλὴν τῆς Ρωσικῆς. Ἦμην τότε πρωτεπιστάτης τῆς ἱεράς Κοινότητος ἤτοι πρόεδρος τῆς ἀγιορειτικῆς πολιτείας. Τόπος συνελεύσεως εἶχεν ὀρισθῆ παρὰ τοῦ οἴκου. Πατριαρχείου ἢ τοῦ Βατοπεδίου ἱερά μονή.

Μᾶς παρεκάλεσαν οἱ ἅγιοι σύεδροι ἀρχιερεῖς νὰ στείλωμεν ἐκεῖ τοὺς πρωτοψάλτας μας, ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ μονὴ αὕτη εἶχεν εἰς γάγει τὸ νέον ἡμερολόγιον, ἐθεωρεῖτο παρὰ τῶν ἄλλων μονῶν ὡς αἰρετικὴ καὶ οὐδεὶς ἠθέλησε νὰ ὑπακούσῃ. Τέλος ληξασσῶν τῶν ἐργασιῶν τῆς Διορθοδόξου ἀπεφάσισαν οἱ ἀρχιερεῖς ν' ἀναχωρήσωσιν· ἀλλὰ τινες καὶ δὴ οἱ ξένοι, παρεπονέθησαν, διότι δὲν ἦλθον εἰς τὸ Πρωτάτον, τὴν ἔδραν τῆς Ἱ. Κοινότητος, νὰ προσκυνήσωσιν τὴν θαυματουργὸν εἰκόνα τοῦ «Ἄξιον ἐστὶ» καὶ νὰ χαιρέτισωσιν τὰς μοναχικὰς ἀρχάς. Ἄλλ' ὁ Τραπεζοῦντος Χρῦσανθος, ὁ ἀποθανὼν ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν, περιέπεσεν εἰς δευτέραν νῦν παρατυπίαν—ἡ πρώτη ἦτο, ὅτι τὸ 1928 χωρὶς νὰ κληθῆ ἡγήθη πετριαρχικῆς

έξαρχίας καὶ ἀντιμετώπισε τὴν ἄρνησιν τῆς 'Ι. Κοινότητος ἣτις δὲν ἐδέξατο αὐτὴν—δὲν κατηύθυνε τοὺς συνέδρους, ὡς εἴθισται, εἰς τὸ Πρωτάτον, ἀλλὰ κατ' εὐθεϊαν ἀτμοπλοϊκῶς εἰς τὸ Βατοπέδιον. Παρατυπώτατον, ὅπερ ὅταν πράττωσι Ρῶσοι καὶ Σέρβοι ἐπίσημοι κατευθυνόμενοι ἀμέσως εἰς τὰς μονὰς των ἐξεγυρόμεθα, τὸ δὲ Πατριαρχεῖον μετὰ δύο ἔτη ἐτιμώρησε Σέρβον μητροπολίτην, διότι δὲν ἐτήρησε τὴν τάξιν. Τότε ὁ Χρῦσανθος τηλεφωνικῶς μοῦ ζητεῖ νὰ ἐκδώσωμεν διαμογητήρια (ἦτοι τὴν ἄδειαν ἐπισκέψεως μονῶν τινων παραλιακῶν) χάριν τῶν ξένων. Ἀπήντησα, ὅτι παρ' ὄλον τὸν σεβασμὸν ὅπου πρὸς τὰ μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς, εἶμαι ἠναγκασμένος νὰ τηρήσω τὸ ἄρθρον τοῦ Καταστ. Χάρτου, ὅτι διαμογητήρια δίδονται ἀνεξαιρέτως μόνον εἰς τοὺς παρουσιαζομένους εἰς τὴν Ἱερὰν Ἐπιστάσιαν. Οὕτως ἐκοῦσα ἄκουσα ἀνῆλθεν ἡ Ἐπιτροπὴ σύμπασα εἰς τὰς Καρεὰς καὶ ἐγένετο μετὰ μεγάλων τιμῶν ὑπὸ τῆς 'Ι. Κοινότητος. "Ἐτυχε κατὰ τὴν ἡμέραν αὐτὴν νὰ πανηγυρίζωμεν διὰ παννυχίδος τὸ θαύμα τοῦ «Ἄξιον ἔστιν» εἰς δόξαν τῆς Θεοτόκου, τῆς πολιούχου τοῦ ἱεροῦ τόπου. Μόλις ἐτελείωσεν ἡ θεία λειτουργία ἔφθασαν οἱ σεβασμιώτατοι, χάριν τῶν ὁποίων ἐψάλη δοξολογία ὑπὸ τοῦ καλλιφωνοτάτου πρωτοψάλτου μακ. Συνεσίου Σταυρονικητιανοῦ.

Ὁ πανάρχαιος ναὸς τοῦ Πρωτάτου ἦτο ἐν τῇ δόξῃ καὶ ἐπληροῦτο ἀγγελικῆς μελωδίας καὶ οἱ ἐπίσημοι ξένοι ἐκστατικοὶ μετὰ κατανύξεως μετεφέροντο εἰς ἄλλην ἐποχὴν, ὅτε ὑπὸ τοὺς θόλους τῆς Ἁγίας Σοφίας τοῦ Θεοῦ προσηλυτίζοντο οἱ Ρῶσοι εἰς τὸν χριστιανισμὸν καταθελχθέντες ὑπὸ τῆς ἱερᾶς ἐκείνης ψαλμωδίας, ἣτις καὶ σήμερον παρ' ὄλην τὴν φθορὰν καὶ τῆς τέχνης καὶ τῶν ἀκουόντων ἀντηχεῖ εἰς τὰ μυχιαίτατα τῆς ψυχῆς, ἐξυψοῖ τοὺς μοναχοὺς εἰς τὰς οὐρανίους σφαῖρας καὶ αἰχμαλωτίζει τὰς ψυχὰς αὐτῶν ἐγκαταβιούντων ἐπὶ τοῦ ἀπροσίτου Ἄθωνος καὶ

προσκεκολλημένων ὡς ὄστρακα ἐπὶ τῶν ἀποκρήμων ἐκείνων βράχων. Καὶ ἡ ψαλμωδία καὶ οἱ ἐκφωνηθέντες λόγοι ἐκίνησαν εἰς δάκρυα τοὺς σεβασμιωτάτους. Ἐνῶ προσεφέροντο τὰ ἀναψυκτικὰ ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς, ὁ ἀειμνηστος Ἡρακλείας Φιλάρετος Βαφείδης, μοὶ ἔλεγεν: «ἄγιε πρωτεπιστάτα, παρεξηγήσαμεν ὀλίγον τὴν ἐπιμονὴν σας, καὶ ἐγὼ πρὸ παντός, ἀναμετρῶν τὰ 85 ἔτη τῆς ἡλικίας μου μετὰ δειλίας ἐπέβην τοῦ ἡμιόνου, ἀλλὰ μὲ τὴν βοήθειαν τῆς Παναγίας διήνυσα τὴν ἀνωφερῆ ὁδὸν δύο καὶ πλέον ὥρας. Τώρα καταλαμβάνω πόσον εἶχετε δίκαιον. ἡ εὐχαρίστησίς μου εἶναι ἀπερίγραπτος, ἀλλὰ θὰ σᾶς ὑποχρεώσωμεν νὰ ἀκούσωμεν καὶ ἄλλα τροπάρια ἀπὸ τοὺς θαυμασίους σας ψάλτας». Προσεπαθήσαμεν νὰ ἱκανοποιήσωμεν τοὺς εὐλαβεῖς προσκυνητὰς οὐχὶ μόνον διὰ τῆς ποικιλίας τῶν ἐδεσμάτων, ἀλλ' ὅπως γίνεται εἰς τὰς ἀγιορειτικὰς πανηγύρεις, νὰ καταστήσωμεν καὶ πνευματικὴν τὴν πανδαισίαν διὰ τῆς ψαλτικῆς. Ὁ ἀριστερὸς ψάλτης, γέρων Κυριακὸς Διονυσιάτης, ἔψαλλε τὸ Δοξαστικὸν «Τῶν ἁγίων πατέρων ὁ χορὸς—ἐκ τῶν τῆς γῆς περάτων συνελθὼν—πατὴρ καὶ υἱὸς ἐδογματίσαν τὴν φύσιν... ὦ θεία παρεμβολή—θεηγόροι πατέρες—παρατάξεως Κυρίου—τὰ μυρίπνοα ἄνθη τοῦ παραδείσου—τὰ πάγχρυσά στόματα τοῦ Λόγου κτλ.» καὶ ἄλλα. Ἄλλ' οἱ ἅγιοι τοῦ Θεοῦ ἦσαν ἄπληστοι καὶ διεκόψαμεν διὰ νὰ ἀναπαυθῶσιν μὲ τὴν ὑπόσχεσιν, ὅτι θὰ εὔρω τρόπον νὰ ἀγγαρεύσωμεν καὶ αὐθις τοὺς μελιφθόγγους ψάλτας. Τὸ ἑσπέρας μετέβημεν πρὸς ἐπίσκεψιν εἰς τὸ Σεράγιον ἧτοι τὴν ρωσ. σκῆτην τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου. κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν πρὸ τοῦ δείπνου εἰς τὸν ἀγιογραφικὸν οἶκον τῶν Ἰωασσαφαίων εἶχον καλέσει τὸν Συνέσιον, ὅστις ἀφοῦ ἔψαλλε διαφόρους καλλιφωνικούς εἰρμούς, κατέληξεν εἰς τὸ ἰδιόμελον τοῦ τυφλοῦ: «Ὁ τυφλὸς γεννηθεὶς», ὅπου ὁ δυστυχὴς κλαίει τὴν μοῖραν του. Ἐδῶ ἡ ἀπόλαυσις ἐκορυφώθη. ὑπὸ τὸ

ἀμυδρόν νυκτερινόν φῶς καί τήν ὑπόκωφον φωνήν ὁ δαιμόνιος ἀοιδὸς ἠρέμα καί ἀβιάστως ὑποτονθορῶζων ἐμιμεῖτο τήν παθητικὴν φωνήν τοῦ τυφλοῦ! Ἡ συγκίνησις ἦτο ἀσυγκράτητος καί τοιαύτη, ὥστε ὁ πρόεδρος διέταξε τὸ δῖς. Ἦτο μυσταγωγία καί δέησις ὑποκάρδιος τῶν ἱεραρχῶν καί πάντων ἡμῶν ὑπὲρ τῶν δυστυχησμένων τυφλῶν. Ἐκείνη ἡ στιγμή μοί ἔρχεται εἰς τὸ νοῦν ὡς ἀκίς ἀντικρῦζω ἄομματον.

Ἡ θεσπεσία φωνή τοῦ ἀλησμονήτου Συνοσίου ἀντηχεῖ πάντοτε εἰς τὰ ὦτά μου καί εἰς αὐτὴν ὀφείλω κατὰ μέγα μέρος τὸ ὅτι ἔλαβον τὸν κάλαμον νὰ γράψω ὑπὲρ τῶν τυφλῶν, καί τοι λίαν ἐμπερίστατος, χαίρειν εἰπὼν εἰς πᾶσαν ἄλλην σκέψιν καί ἀσχολίαν. Ἔστω εὐπρόσδεκτος ἡ θυσία αὕτη, εἰ καί μικρὰ καί τὸ θυμίαμα ἄς ἀνέλθῃ μέχρι τοῦ ὑπερτάτου θρόνου τοῦ Ἐπίσπου-αἰκτίρησον, Κύριε, καί ἐλέησον τοὺς ἀξιόθρηνητοὺς τυφλοὺς, καί διάνοιξον αὐτῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς ὁ τοῦ φωτός χορηγός. Σὺ ὁ ἀνατέλλων τὸν ἥλιον ἐπὶ δικαίους καί ἀδίκους, πέμψον καί εἰς αὐτοὺς ἀκτῖνα τοῦ ἀπλέτου φωτός, ὅπερ περιλάμπει τὸν ὑψηλὸν σου θρόνον. Κάμφθητι εἰς τοὺς στεναγμοὺς τῆς καρδίας καί συγχώρησον εἴ τι ἡμάρτησαν εἰς σέ τὸν ἀγαθοδότην Θεὸν καί πατέρα τῶν οἰκτιρμῶν. Ὡς ἐπισφράγισμα εἰς τὸ ἱστόρημα τοῦτο ἔστω περικοπή τοῦ εὐχαριστηρίου γράμματος, ὅπερ μοί ἀπέστειλεν ὁ μητροπολίτης Ἀχράδος κ. Νικόλαος, ὁ Σέρβος οὗτος, ὅστις, ὅπως εἰς ὄλους τοὺς λόγους καί τὰς πράξεις, ἀπετέλεσεν ἐξαίρεσιν ἐν τῷ συνεδρίῳ ἐκείνῳ, καί ἐν τούτῳ ἀπεδείχθη τύπος εὐγενείας καί εὐσεβείας καί λυποῦμαι, διότι δὲν ἔχει θέσιν ἐνταῦθα ἡ δημοσίευσις ὀλοκλήρου τῆς ἐπιστολῆς. Μόλις ἔλαβεν οὗτος τὴν φωτογραφίαν μεταξὺ τῶν ἄλλων ἔγραφε καί τὰ ἑξῆς: « Αὕτη θὰ μοί εἶναι μία ἐπὶ πλέον ἀνάμνησις διὰ τὸ ἅγιον Ὅρος, ὅπερ ἐκ καρδίας ἠγάπησα, ἀφ' ἧς ἡμέρας μὲ ἠξίωσεν ὁ Κύριος νὰ πατήσω πρῶτην φορὰν μὲ τοὺς ἀμαρτωλοὺς μου εἰς αὐτὸ πόδας. Ἡ

φωτογραφία αὕτη θὰ μοὶ ὑπενθυμίξη τὴν μεγαλοπρεπεστάτην ἐκείνην τελετὴν εἰς τὸν τῆς Θεομήτορος ναὸν τοῦ Πρωτάτου, ἣν ὑμεῖς πρὸς ὑποδοχὴν εἰς τὰ μέλη της Διορθοδόξου ἐπιτροπῆς ἐκάμετε.

Θὰ ὑπενθυμίξη εἰς τὴν καρδίαν μου τὴν προσφώνησιν ὑμῶν, ἣτις προὔξενησε δάκρυα εἰς τοὺς παρόντας. Κι' ἀκόμη θὰ μοὶ ὑπενθυμίξη τὴν βυζαντινὴν ψαλμωδίαν, ἣν ἠκούσαμεν ἐκείνην τὴν ἡμέραν, καὶ ἣτις ἔφερεν εἰς τὴν μνήμην πάντων ἡμῶν τὴν χριστιανικὴν ἱστορίαν παρελθόντων αἰώνων καὶ ἐν τῇ ἀγάπῃ συνέδεσεν ἡμᾶς μετὰ τῆς χαρᾶς ἐκείνων τῶν γεγονότων ὡσεὶ ἦσαν παρόντα» (μετάφρασις ἐκ τοῦ Σερβικοῦ).

4. Τὸ κήρυγμα τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τοὺς τυφλοὺς (1).

Ὁ χαρακτηρισμὸς τοῦ πάθους καὶ τῆς καταστάσεως τοῦ τυφλοῦ : «Τί ἄλλο βαρύτερον ἀπὸ τοῦ νὰ ἔχη τις μίαν ἀφεγγῆ καὶ ἀδιάκοπον νύκτα εἰς ὅλον τὸ διάστημα τῆς ζωῆς του ; τί δυστυχέστερον ἀπὸ τοῦ νὰ ὀσφραίνεται πάντα τὰ ἄνθη, ὅσα γεννᾷ ἡ γῆ, καὶ ὀφθαλμοὺς νὰ μὴ ἔχη νὰ τὰ ἰδῇ ; τί ἀθλιώτερον ἀπὸ τοῦ νὰ ἀκούη πῶς ὁ μεγαλόδωρος Θεὸς πάντα εἰς ἀπόλαυσιν τοῦ ἀνθρώπου ἐποίησε καὶ πάντα ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ ὑπέταξε καὶ ἀπὸ τὸ

(1) Ἐνταῦθα ἀντιγράφω ὀλίγας γραμμὰς ἐκ τῆς «Εὐαγγελικῆς σάλπιγγος» τοῦ Κορινθίας ἀγίου Μακαρίου τοῦ Νοταρᾶ, ὅστις ἔγραψε «λόγον εἰς τὴν Κυριακὴν τοῦ Τυφλοῦ» λίαν ἀξιόλογον καὶ εἰς γλῶσσαν ἐπιμεμηλημένην περὶ τὰ τέλη τοῦ ΙΗ' αἰῶνος. Ὁ Μακάριος ἐγκατεβίωσε καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος. Συνιστῶ τὸν λόγον τοῦτον πρὸς ἀνάγνωσιν ἐν τῷ «Οἴκῳ τῶν Τυφλῶν».

ἄλλο μέρος ὁ τυφλὸς νὰ στοχάζεται, ἂν καὶ ἄνθρωπος κατὰ τὸ σχῆμα, πλὴν ὄχι καὶ κατὰ τὴν ἐνέργειαν, ζωντανὸς κατὰ τὸ φαινόμενον καὶ νεκρὸς κατὰ τὸ νοούμενον. . . , ἀπὸ τοιαύτην ἐλεεινὴν κατάστασιν εἶναι δυνατὸν νὰ φαντασθῆ ἄλλην πλεον δυστυχέστεραν ;» Πόσα συναισθήματα οἴκτου καὶ φιλανθρωπίας δὲν διεγείρουν οἱ λόγοι οὗτοι ; ὁποῖαν ψυχανάλυσιν ποιεῖται ὁ ρήτωρ διὰ νὰ μᾶς φέρῃ εἰς ψυχικὴν ἐπαφὴν μὲ τὸν τυφλόν, νὰ συμπονέσωμεν καὶ ἡμεῖς μετ' αὐτοῦ ; Οὕτως προοιμιάζεται, ἀλλ' ἔπειτα πραγματεύεται περὶ τῶν κινδύνων, οἵτινες γεννῶνται ἐκ τῆς ὀράσεως, ὅταν μετεωριζώμεθα ἐφ' ἃ μὴ δεῖ καὶ δὲν ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν τὸ ὠραῖον ὄντως βιβλίον «Περὶ φυλακῆς ὀράσεως» καὶ σχεδὸν συμφωνεῖ πρὸς τὸν Βυζάντιον δημοσιογράφον, τὸν ὁποῖον προέταξα, ὅτι «εὐτυχέστεροι εἶναι ἐκεῖνοι ποὺ ἔχουν μάτια καὶ δὲν βλέπουν». Παρ' ὅλα ταῦτα καὶ ὁ Μακάριος καταλήγει ἀσυναισθήτως πως εἰς τὴν γνώμην, ἣν ἐξήνεγκεν ὁ ἅγιος Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης : «Καὶ κἂν δὲν ἀκούεις τὸ μέγα κλέος τοῦ Πηλουσίου ὄρους μὲ τί εὐμορφον παράδειγμα προσεπάθει νὰ σωφρονίσῃ τὸν ὀφθαλμὸν τοῦ ἁμαρτωλοῦ παρομοιάζων τὸν ὀφθαλμὸν μὲ τὸν ἥλιον ; διότι καθ' ὑπόθεσιν ἂν αὐτὸς ὁ ἥλιος σβύσῃ, ὅλον τὸ πᾶν ἐκυρίευσεν σκότος... καὶ ὁ ὀφθαλμὸς ὅταν σβύσῃ, θαμβώσῃ ἀπὸ πονηρὰ σύννεφα τῆς κακῆς θεωρίας καὶ τὰ ἄλλα μέλη τοῦ ἀνθρώπου ἐχάθησαν ἔσβυσαν. ἄκουσον τὰ ἴδια λόγια τοῦ ἁγίου : «ὅν τρόπον ὁ ἥλιος ἐν τῇ οἰκουμένῃ, οὕτω καὶ ὁ ὀφθαλμὸς ἐν τῷ σώματι, καὶ ὡσπερ ἐκεῖνος εἰ σβεσθεῖη πάντα συνετάραξε, καὶ ὁ ὀφθαλμὸς εἰ ἀποσβεσθεῖη, καὶ πόδες ἀχρεῖοι καὶ σχεδὸν ἅπαν τὸ σῶμα γίνεται».

Ὁ Μέγας Ἀντώνιος ἐκλήθη εἰς Ἀλεξάνδρειαν πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ὀρθοδόξων ταρασσομένων ὑπὸ τῶν Ἀρειανῶν. Τότε ἤκμαζεν ἐκεῖ ὁ σοφὸς καθηγητῆς τῆς Κατηχ. Σχολῆς, ὁ Δίδυμος, ὅστις ἐκ νεαρᾶς

ἡλικίας ἐκτυφλωθεὶς ἐπὶ 50 ἔτη ἐδίδασκεν ἀόμμα-
τος. Ἦλθε πρὸς αὐτὸν ὁ ἄγιος καὶ εἶδεν ὅτι ἐστε-
νοχωρεῖτο καὶ ἐγόγγυζε ἐπὶ τῇ ἀορασίᾳ. «Μηδέν, ὦ
Δίδυμε, ταραττέτω σε ἢ τῶν ὀφθαλμῶν ἀποβολή,
εἶπε· τοιοῦτοι γὰρ σοι λείπουσιν ὀφθαλμοί, οἷς καὶ
μυῖαι καὶ κώνωπες βλέψαι ἰσχύουσι. χαῖρε δὲ ὅτι
ἔχεις ὀφθαλμούς, οἷς καὶ ἄγγελοι βλέπουσι, δι' ὧν
καὶ ὁ Θεὸς θεωρεῖται καὶ τὸ αὐτοῦ φῶς καταλαμ-
βάνεται» (Σωκρ. Ἑκκλησι. Ἱστορ. Δ', 25). Ἐδῶ πράγ-
ματι ὁμιλεῖ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ τοῦ ὁσίου πα-
τρός, ὅστις δι' ἑνὸς λόγου ἐπεδαψίλευσε τὴν πα-
ρηγορίαν εἰς τὸν Δίδυμον, ὥστε νὰ διακηρύττῃ, ὅτι
οὐδέποτε ἠσθάνθη τὴν ἀνάπαυσιν καὶ χαρὰν ἐν
τῇ ψυχῇ· διότι ὡς γνωστὸν ὁ Ἀντώνιος ἦν κατ' Ἀθα-
νάσιον ἀγράμματος «γράμματα μαθεῖν οὐκ ἠνέ-
σχετο» καὶ ὅταν οἱ φιλόσοφοι ἐχλεύαζον αὐτὸν, διότι
δὲν ἔμαθε γράμματα, ἠρώτησεν αὐτοὺς τί εἶναι πρῶ-
τον ὁ νοῦς, ἢ τὰ γράμματα; ἐκείνων δὲ εἰπόντων ὁ
νοῦς, ὁ ὁσῖος προσέθηκε :» ὦ τοίνυν ὁ νοῦς ὑγιαί-
νει, οὐκ ἀναγκαῖα τὰ γράμματα».

Τὸ παράδειγμα τοῦτο εἰς πόσους τῶν τυφλῶν δὲν
ἐφαρμόζεται; Εἶναι τόσα τὰ χαρίσματα, εἶναι τόσοι
οἱ θησαυροί, ὅπου προξενεῖ πολλὰς ἢ τυφλότης,
ὥστε ὑπερβαίνει πᾶσαν χάριν καὶ τέρψιν, ἀπ' ὅσας
δύνανται οἱ σωματικοὶ ὀφθαλμοὶ νὰ δώσωσιν εἰς τὸν
ἄνθρωπον. Οἱ στερούμενοι τῶν ὀφθαλμῶν τούτων,
ὅταν συγκεντρῶνται εἰς ἑαυτοὺς καὶ ἐμβαθύνωσιν εἰς
τὴν μελέτην τῶν θείων, τότε διανοίγονται οἱ πνευμα-
τικοὶ αὐτῶν ὀφθαλμοὶ καὶ βλέπουσι τὰ ἀθέατα
καὶ ἐνατενίζουσι τὰ ὑπερκόσμια καὶ ἀκούου-
σιν ἄρρητα ῥήματα «ἅ οὐκ ἐξὸν ἀνθρώποις
λαλῆσαι» καὶ οὕτως γίνονται σκεύη ἐκλογῆς καὶ δο-
χεῖα καθαρὰ τοῦ οὐρανοῦ φωτός καὶ προστίθησιν ὁ
θεῖος Μακάριος : «καὶ καθὼς οἱ προσκεκολλημένοι
εἰς τὰ γήινα σάρκες καὶ γῆ ἀποκαθίστανται, τοιου-
τοτρόπως οἱ θεωροὶ τῶν θείων οὐράνιοι καὶ ὄλως

πνευματικοί γίνονται. τυφλώττουσιν εἰς ταῦτα τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, ὄχι ἀπὸ ἔλλειψιν νοῦς ἢ πτωχείαν φρονήσεως, ἀλλὰ διὰ τελειότητα μάλιστα τοῦ νοῦς καὶ τὸ ὕψος τῆς φρονήσεως· ὁ ὁποῖος νοῦς προσηλωμένος ὅλος εἰς τὴν θεωρίαν καὶ ἐπιθυμίαν τῶν θείων καταφρονεῖ καὶ ὡς μὴ ὄντα κρίνει τὰ χαμερπῆ καὶ γήινα». Τοιοῦτος καταντᾷ ὁ ἄνθρωπος ἐκουσίως καὶ θεληματικῶς, ὅτε ὑψοῦται εἰς ἀνωτέρας πνευματικὰς σφαίρας καὶ δραματίζεται θείας καὶ ὑπερφυεῖς καὶ ὑπὲρ λόγον ἐνοράσεις, διὰ νὰ ἀποφεύγῃ τὸς παγίδας, εἰς ἃς τὸν περιπλέκουσιν οἱ ὀφθαλμοί, προτιμᾷ νὰ συνθηκολογήσῃ εἰς τὴν στέρησιν τοῦ φωτός, τὴν ὁποῖαν ἡ φύσις τόσον ἀποστέργει. «Τότε γίνεται ἡ συνθήκη ἐρασμῆ, ὅταν πολλάκις κλείωνται οἱ ὀφθαλμοί εἰς τὰ ὧτα καὶ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ τοὺς ἀνοιξῇ οὔτε ἡ κλείς τῆς θελήσεως, οὔτε τῆς ἐπιθυμίας, ἀλλὰ μόνον ἡ τοῦ οὐρανοῦ φωτός, καὶ τῆς θείας ἀγάπης». Καὶ συνεχίζει ὁ ἐμπνευσμένος ρήτωρ εἰς τὴν σπουδαίαν ταύτην ἐκδοχὴν τῆς θεληματικῆς τυφλότητος. «ἀνυπολόγιστον, λέγει, τὸ κέρδος τὸ ὁποῖον προέρχεται ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἱερὰν συνθήκην, ἀλλὰ καὶ ἡ ζημία φοβερὰ καὶ ἀξιοδάκρυτος, ὅταν ἀφεθῶσιν οἱ ὀφθαλμοί νὰ μεταχειρίζωνται τὴν φυσικὴν ἐλευθερίαν διὰ νὰ διακοπῇ ἡ οὐρανια συνθήκη». καὶ προσάγει πολλὰ καὶ χρήσιμα παραδείγματα ἐκ τῆς τοιαύτης σωτηριώδους διὰ τὸν ἄνθρωπον συνθήκης. «Ταύτην τὴν συνθήκην τῆς χριστιανικῆς τυφλότητος δὲν εἶχεν ἡ προμήτωρ, καὶ διὰ τοῦτο ἐπροδόθη ἀπὸ τοὺς ἰδίους ὀφθαλμούς· εἶδεν ὅτι καλὸν τὸ ξύλον εἰς ὄρασιν καὶ μετὰ ταῦτα ἦλθεν εἰς βρώσιν (ἀπὸ τοῦ ὄραν γεννᾶται τὸ ἐρᾶν)· ἔπρεπε νὰ ἔχη σκέπασμα τῆς συνθήκης εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, διὰ νὰ μὴ ἴδωσιν ἐκεῖνο τὸ καλόν, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐγνώρισε τὸν θάνατον, καὶ τὸν ἑαυτῆς καὶ τῶν ἰδίων τέκνων». Μία ἀγιογραφικὴ μαρτυρία δύναται ἐπὶ πλέον νὰ ἐπιβεβαιώσῃ τὰ ἀνωτέρω. Ἐπὶ Κομνηνῶν βασιλέων

τῆς Κωνσταντινουπόλεως (ἴσως κατὰ τὸν ΙΒ΄ αἰῶνα) νεαρός τις, τὴν ὄψιν ἀγγελόμορφος, ἐκ Δυρραχίου καταγόμενος, ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Κουκουζέλης, ὁ μέγας μουσικοδιδάσκαλος τοῦ Βυζαντίου, κατέλιπε κρυφίως τὴν πατρικὴν στέγην καὶ ἔφθασεν πεζοπορῶν εἰς Βασιλεύουσαν πρὸς εὐρεσιν ἐργασίας. Ἡ ἀγγελικὴ φωνὴ του κατέστησε αὐτὸν ταχέως γνωστὸν εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ ἀμέσως κατετάχθη εἰς τοὺς σπουδάζοντας τὴν μουσικὴν τέχνην καὶ δὲν ἐβράδυνε νὰ ὑπερακοντίσῃ ὄλους τοὺς συμμαθητάς του καὶ ἐντὸς ὀλίγου νὰ ἀνέλθῃ εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ μαγίστορος, ἀναδειχθεὶς ἀρχιμουσικὸς τῶν ἀνακτόρων. Ἄλλ' ἢ ψυχὴ τοῦ Ἰωάννου, ὅστις ὅπως κατὰ τὴν μορφήν καὶ κατὰ τὴν ἀρετὴν ἦτο ἀγγελουμίμητος, δὲν ἠρέσκετο εἰς τὰ ἀνακτορικὰ ἀγαθὰ καὶ τὰς ἀπολαύσεις τοῦ ματαίου τούτου κόσμου, οὐδεμίαν προσοχὴν ἔδιδε εἰς τὰς τιμὰς καὶ τὴν βασιλικὴν εὐνοίαν καὶ μεγαλοδωρίαν, ἐπτερύγιζε πρὸς ἄλλας σφαίρας καὶ ἐνατένιζεν εἰς ὑψηλοὺς πνευματικοὺς ὀρίζοντας. καὶ διὰ τοῦτο ἐξελθὼν τῆς πόλεως καὶ ἀνταλλάξας πρὸς ποιμένα τὰ ἐνδύματά του ὡς διψῶσα ἔλαφος ἔφθασεν εἰς τὸ ἅγιον Ὄρος, ὅπερ ἐφημιζετο τότε ἐπὶ ἀγιότητι. καὶ ἐκοινοβίασεν ὡς ποιμὴν εἰς τὴν Λαύραν. Ὁ ἐπισκέπτης εἰσερχόμενος διὰ τῆς μεγάλης πύλης εἰς τὴν μονὴν σταματᾷ εἰς τὸ πρῶτον μεταξὺ δύο ἄλλων πυλώνων προσκυνητᾶριον πρὸ τῆς ἐξῆς σκηνης.

Εἶναι μίᾳ κομάρᾳ, ἧς ἐντὸς κόγχης εἰκονίζεται ἡ Κυρία Θεοτόκος, ἢ λεγομένη «Οἰκονόμισσα», τὴν ὁποῖαν τοσοῦτον ἐνθεαστικῶς ἐξύμνησεν ὁ Κουκουζέλης· καὶ ἐσώζετο μέχρι ἐσχάτως εἰς τὴν μονὴν τὸ φλωρίον, ὅπερ ἔδωκεν αὐτῷ ἡ Παναγία εἰς μίαν παννυχίδα, διὰ τὸ ὠραῖον «μαθηματᾶριον», ὅπως λέγεται τὸ ἀργοσύνθετον καὶ μελωδικώτατον «Θεοτόκε Παρθένε», ὅπερ ἔψαλλεν, μεγαλουργήσας αὐτὸς ὁ ἴδιος, ἐν τῇ ἀγρυπνίᾳ, καθ' ἣν ἐξηντλημένος ἐκ τοῦ κόπου ἐνύσταξεν ἐπὶ τοῦ στασιδίου. «Ψάλλε με, ψάλ-

λε με, Ἰωάννη», εἶπεν ἡ Θεοτόκος. καὶ αὐτὸς ἀνανήψας εἶδεν εἰς χεῖρας τὸ χρυσοῦν νόμισμα. Τί ὠραία παράδοσις μαρτυροῦσα, ὅτι καὶ τὰ οὐράνια εὐφραίνονται καὶ ἀνεγγέρονται μὲ τὴν βυζαντινὴν μουσικὴν. Ἐνθεν καὶ ἔνθεν τῆς καμάρας βλέπει ὁ εὐλαβῆς προσκυνητῆς παραστάσεις ἐνδεικτικὰς ἐκ τοῦ βίου τοῦ ἱεροῦ τούτου μελωδοῦ. Ἐδῶ ὅπου ὡς ποιμενικός παρουσιάζεται πρὸ τοῦ θυρωροῦ, ἐκεῖ ὅπου λαμβάνει τὸ φλωρίον, καὶ παρέκει ἠνωρθωμένους καὶ ἐπὶ τῶν ὀπισθίων ποδῶν ἱσταμένους ἐν ἐκτάσει τοὺς τράγους τοῦ Ἄθωνος I (ὡς γνωστὸν ἔκτοτε καὶ μέχρι σήμερον ἡ Λαύρα εἰς τὰ ἐρημικὰ καὶ ἀπρόσιτα μέρη τοῦ Ὄρους καὶ πρὸς τὰς κορυφὰς τοῦ Ἄθωνος διατηρεῖ πολὺν τράγων ἐφ' ὅσον πᾶν θῆλυ ἀπαγορεύεται εἰς τὸν ἱερὸν ἐκεῖνον τόπον). Ἀλλὰ πῶς προῆλθεν αὕτη ἡ θαυμασιὰ παράδοσις περὶ τοῦ Ὀρφέως τούτου τῆς χριστιανικῆς ἱερᾶς μουσικῆς; Ἡ ἔρημος τότε τοῦ Ἄθωνος, ἦτο τὸ κέντρον τοῦ ἀσκητισμοῦ, πόλις οὐράνια, ἐκεῖ ἀκριβῶς ὅπου οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες εἶχον ἀνεγείρει τὴν Οὐρανόπολιν. Ὁ Ἰωάννης εὗρεν ὄντως ἐνταῦθα τὴν καιάπαισιν του καὶ ἐπλήρωσε τὰ καταθύμιον «ἐμάκρυνα φυγαδεύων καὶ ἠύλισθην ἐν τῇ ἐρήμῳ». Σπανίως ἔβλεπεν ἄνθρωπον, διότι οἱ ἀσκηταὶ ἦσαν ἀθέατοι, «ἀναχωρηταί», ἔγκλειστοι ἐντὸς τῶν σπηλαίων, οἱ μοναδικοὶ σύντροφοὶ του ἦσαν τὰ πωγωνοφόρα ζῶα. Πολλάκις ἀποκάμνων ἐκ τῆς νοερᾶς προσευχῆς ἤρθανε τὴν ἔφεσιν νὰ ψάλλῃ, ἵνα διασκεδάσῃ τὴν μονοτονίαν. ἀλλὰ φοβούμενος μήπως ἀνακαλυφθῆ ἀνεχαιτίζετο, διότι ὁ αὐτοκράτωρ εἶχε στείλει γράμματα καὶ ἀνθρώπους πανταχοῦ πρὸς ἀνακόλυψιν αὐτοῦ. Μίαν αἰδέσιμον ὄμως ἡμέραν ἐξῆλθον ἐκ τοῦ στόματός του μελίρρυτοι φθόγγοι, οἵτινες ὡς οὐράνια μελωδία ἀντήχησαν εἰς τοὺς βράχους. ἀσκητῆς τις ἑξαλλος ἀνακύψας ἐκ τῆς τρώγλης του εἶδε θέαμα ἐξαισιον, τὸν βοσκὸν ψάλλοντα καὶ τὰ βοσκήματα κατα-

πεπληκότα. Ἔσπευσε καὶ ἀναγγέλει τὸ πρᾶγμα εἰς τὸν ἠγούμενον τῆς Λαύρας, καὶ οὕτως ἐγνώρισθη ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ ὑπὸ τοῦ βασιλέως καταζητούμενος, κληθεὶς ἐξηναγκάσθη καὶ ἄκων νὰ ἔλθῃ ἐν τῇ μονῇ καὶ ὠρίσθη δεξιὸς ψάλτης καὶ ἔκτοτε ὕμνει καὶ ἐδοξολογῇ τὸν Θεὸν καὶ κατεκλήλει τὰ ὄντα τῶν ἀκουόντων, ἀλλὰ βαρέως ἔφερε, διότι ἔχασε τὴν ποθητὴν ἡσυχίαν καὶ μόνωσιν· διὸ καὶ παρεχωρήθη αὐτῷ τὸ ἐγγὺς τῆς μονῆς «κάθισμα», τὸ μονύδριον τῶν Ἀρχαγγέλων ὅπου ἡσύχαζεν ὠρισμένας ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος. Δὲν ηὐχαριστεῖτο ὁμοῦ καὶ πάλιν νὰ μένῃ ἐντὸς οἰκῆματος. εἰς ἀπόστασιν ὀλίγων βημάτων. ἀνεκάλυψεν ὑπόγειον σπήλαιον, ὅπερ ἐξαπλοῦται ὀριζοντίως εἰς 20—30 μέτρα. ἐκεῖ εἰς τὸ ἐνδότερον διαμέρισμα ἐντὸς ψηλαφητοῦ σκότους καὶ τῆς ὑγρασίας διῆγεν ὁ μακάριος προσευχόμενος νυχθημερόν. καὶ ὁμοῦ ἐν τῷ βαθυτάτῳ ἐκείνῳ σκότει περιελάμπετο ὑπὸ τοῦ οὐρανίου φωτός καὶ διὰ τῆς ἀνεπετέρωσεως τοῦ νοῦ ἔβλεπεν ἐνοράσεις καὶ διασχίζων τὸν γνόφον ἀνυψοῦτο μέχρι τοῦ τρίτου οὐρανοῦ συναγελαζόμενος μετὰ τῶν ἀγγέλων καὶ συμψάλλων πρὸ τοῦ θρόνου τῆς μεγαλωσύνης ἐν τοῖς ὑψηλοῖς. Περὶ τῆς ἐλλάμψεως τοῦ θείου τούτου φωτός ἐγράφησαν πολλὰ ἐν καιρῷ ὅπου κατὰ τὸν ΙΔ' αἰῶνα ἀνεκινήθη ἐν Ἀθῶν τὸ ζήτημα τῶν Ἡσυχαστῶν, τὰ ὁποῖα βλέπει τις εἰς τὴν «Φιλοκαλίαν τῶν νηπτικῶν πατέρων», ἐνθα λέγεται περὶ ἀσκητοῦ τινος Γεωργίου ὅτι «ἐνα βράδυ εἰς καιρὸν ὅπου ἐπροσηύχετο καὶ ἔλεγε νοερῶς μὲ τὸν νοῦν του: «ὁ Θεὸς ἰλάσθητί μου τῷ ἁμαρτωλῷ», ἔξαφνα ἔλαμψεν εἰς αὐτὸν μίᾳ ἔλλαμψις θεϊκὴ καὶ ἐγένευσεν ἀπὸ τὸ φῶς ἐκεῖνο ὄλος ὁ τόπος». Ἡ μαρτυρία αὕτη προέρχεται ἀπὸ τὸν σπουδαιότερον νηπτικὸν συγγραφέα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, τὸν ἅγιον Συμεὼν τὸν Νέον θεολόγον ἐπικαλούμενον (Φιλοκαλ. τομ. Β'. σ. 509).

Περὶ τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Ἀθανασίου, τοῦ

κτίτορος τῆς Λαύρας, ἀναγινώσκωμεν εἰς τὸν βίον, τὸν ἐκδοθέντα ὑπὸ τοῦ Λουδ. Πετί (σ. 31): «Κατ' αὐτὴν δὲ τὴν ἡμέραν ἐν τῷ ποιεῖν αὐτὸν τὴν τῆς τρίτης ὥρας εὐχὴν, ἐχύθη φῶς οὐράνιον ἐπ' αὐτὸν καὶ περιήστραψε καὶ φωτοειδῆ ἀπειργάσατο». Πάλιν εἶδεν αὐτὸν ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγ. Ἀποστόλων (ὅπου τὸ κοιμητήριον τῆς μονῆς) ὁ μαθητὴς καὶ βιογράφος αὐτοῦ Ἰωάννης καὶ εἶχε «τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡσεὶ φλόγα πυρός. εἶτα, λέγει, ἀναχωρήσας μακρὸν πάλιν προέκυψα ἐκ τῆς πύλης ἰδεῖν τοῦτον καὶ θεωρῶ ἐξαστράπτον αὐτοῦ τὸ πρόσωπον καὶ τινα ὁμοίωσιν ἀγγελικὴν πύρινον περικυκλοῦσαν αὐτὸν καὶ ἀπὸ τοῦ φόβου ἔκραξα, ὦ πάτερ...» (σ. 73, 19). Εἰς τὴν «Ἱστορίαν τοῦ ἀσκητισμοῦ» (τόμ. Α' 1929) ἀναφέρω συντόμως τοῦ ἁγ. Μαξίμου τοῦ Καυσοκαλυβίτου τὴν διδασκαλίαν, ὅτι «ὅταν τὸ πῦρ τῆς θεότητος, αὐτὸ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον πλησιάσῃ τὸν ἄνθρωπον, τότε συναίρεται τῇ δυνάμει τοῦ πνεύματος καὶ συμφλογίζεται τῷ πυρὶ τῆς θεότητος καὶ διαλύεται ταῖς νοήσεσι, καταποθεῖται ὑπὸ τοῦ θείου φωτός καὶ ὅλως φῶς γίνεται θεῖον καὶ ὑπέρλαμπρον» (σ. 117). Τὴν ἀλήθειαν ταύτην περὶ ἐλλάμψεως οὐρανίου φωτός καὶ θείας ἐποπτείας ὑποστηρίζει καὶ ὁ ἄββας Ἰσαάκ (Λόγ. λβ' σ. 201) καὶ ἄλλοι καὶ δὴ καὶ ὁ μέγας Βασίλειος γράφων, ὅτι ὁ ἀπαλλάξας ἑαυτὸν τῶν σωματῶν «καθαρῶς καὶ ἀνεπισκιάστω ὁμματι τῆς ψυχῆς τὰ θεία περιαρθεῖ (=θεωρεῖ) ἀπλήστως τοῦ ἐκεῖθεν φωτός ἄλλαμπόμενος». Οὐδὲν λοιπὸν κακὸν ἀμιγῆς καλοῦ. Ἡ θεία πρόνοια ἔχει ἀφήσει εὐρὺ στάδιον σωτηρίας καὶ εἰς ἡδικημένους ὄντως τυφλοὺς. Ἀπηλλαγμένοι ἐκ τῆς ἐνοχλήσεως καὶ τοῦ ἀντιπερισπασμοῦ τῶν σημερινῶν ἀποτροπαίων θεασμάτων δύνανται εὐχερῶς νὰ ἀνατείνωσι τὸν νοῦν οὐτῶν πρὸς τὰ θεία καὶ νὰ ἐντρυφῶσιν εἰς θείας ἐνασχολήσεις καὶ τὰ κάλλη τοῦ παραδείσου, καὶ τότε ἡ στέρνησις τῶν σωματῶν ὀφθαλμῶν γίνεται αἰτία τῆς διανοίξεως τῶν πνευματικῶν.

Οὐχί δὲ τυχαίως ἔφερα παράδειγμα τὸν Κουκουζέλην. Εἶναι γνωστόν, ὅτι διαπρεπεῖς μουσικοὶ καὶ ἀοιδοὶ ἦσαν τυφλοὶ, ἐπομένως ὁ μουσικώτατος Ἰωάννης ἐπιζητήσας ἐν τῷ σκοτεινῷ σπηλαίῳ τὴν εὐτυχίαν γίνεται ὁ φυσικὸς χειραγωγὸς αὐτῶν καὶ δέον νὰ ἀνακηρυχθῇ πάτρων καὶ προστάτης ἅγιος τῶν τυφλῶν.

Φίλε ἀόμματε, ἴσως καταμεμφθῆς μου ὅτι ἠθέλησα διὰ μιᾶς νὰ σέ χειραγωγήσω εἰς τὴν τάξιν τῶν τελείων καὶ νὰ σέ παρουσιάσω πράγματα πολὺ ὑψηλὰ ἀνέφικτα διὰ σέ. Ὁμολογῶ, ὅτι οὕτως ἔχει τὸ πρᾶγμα. Ἐπραξα ὁμῶς τοῦτο οὐχί ἄνευ λόγου. ἠθέλησα νὰ σέ παρουσιάσω τὸ πρότυπον εἰς ὃ θὰ ἀπονβλέπης, τὸν πολικὸν ἀστέρα πρὸς ὃν θὰ ἔχης ἀτενῶς καὶ ἀναποσπάστως ἐστραμμένον τὸ ὄμμα τῆς ψυχῆς. Εἶναι τὸ τέρμα εἰς ὃ ὄλαι αἱ προσπάθειαι σου θὰ τείνωσιν. Ἴσως δὲν ἔχεις κάμει ἀκόμη τὴν ἀρχήν. Σπεῦσε λοιπὸν νὰ αὐτοσυγκεντρωθῆς, νὰ ἀφήσης πᾶσαν ματαιότητα, νὰ ἀφήσης τὴν πλάνην καὶ νὰ στραφῆς πρὸς τὸν Κύριον καὶ νὰ φωνάξης καὶ σὺ «υἱὲ Δαβὶδ, ἐλέησόν με». Εἴσελθε, κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τὸ ταμεῖόν σου, ἧτις εἶναι ἡ καρδία σου, ὅπου οἱ θησαυροὶ τῆς θείας δωρεᾶς, κλειῖσον τὴν θύραν καὶ ἄρχισε ἀπὸ τῆς προσευχῆς, ἧτις εἶναι ἡ κλεῖς ἡ ἀνοίγουσα τὴν θύραν τῆς θείας εὐσπλαχνίας. Ἔτσι θὰ σέ γνωρισθῆς μὲ τὸν Χριστόν, θὰ σοῦ συγχωρήσῃ τὰ παραπτώματα, θὰ σέ ἀγαπήσῃ ὡς παιδί του καὶ θὰ ἐλκύσῃ πρὸς ἑαυτόν, πρὸς τὰ οὐράνια. Ἄλλ' εἶσαι πρωτόπειρος, ἔχεις ἀνάγκη τοῦ πνευματικοῦ πατρός, νὰ σέ συγκρατήσῃ εἰς τὴν νέαν ταύτην ὁδόν. Ἴδου ἡ μήτηρ Ἐκκλησία, ἧτις σέ ἀγαπᾷ καὶ σέ συμπαθεῖ ἰδιαιτέρως, σοῦ κάμνει τὸ πρῶτον μάθημα «Περὶ τῆς ἐσωτερικῆς διοικήσεώς σου». Εἶναι τὸ Α' κεφάλαιον τοῦ δευτέρου βιβλίου «Νουθεσίαι πρὸς τὰ ἐντὸς ἐφελκυσσαι» τοῦ θαυμασίου ἔργου «Περὶ μιμήσεως Χριστοῦ» ὅπερ ἔσχε μετὰ τὴν ἁγίαν Γραφήν τὴν πρώτην κυκλοφορίαν.

α'.) «Ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐντός σας εἶναι, λέγει ὁ Κύριος». Ἐπίστρεψον πρὸς Κύριον ἐξ ὅλης καρδίας καὶ κατάλιπε τοῦτον τὸν ταλαίπωρον κόσμον, καὶ θὰ εὕρη ἡ ψυχὴ σου ἀνάπαυσιν.

Μάνθανε τὰ ἔξω νὰ καταφρονῆς καὶ εἰς τὰ ἐντός νὰ ἀσχολῆσαι, καὶ θὰ ἴδῃς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰς σέ ἐρχομένην.

Διότι ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ εἶναι «εἰρήνη καὶ χαρὰ ἐν τῷ ἁγίῳ πνεύματι», ἡ ὁποία εἰς τοὺς ἀσεβεῖς δὲν δίδεται.

Θὰ ἔλθῃ πρὸς σέ ὁ Χριστὸς δεικνύων εἰς σέ τὴν παρηγορίαν αὐτοῦ, ἐὰν ἔσωθεν ἐτοιμάσης εἰς αὐτὸν ἀξίαν κατοικίαν.

«Διότι πᾶσα ἡ δόξα καὶ τὸ κάλλος αὐτοῦ εἶναι ἔσωθεν» καὶ αὐτόθι εὐαρεστεῖται.

Συχνὴ ἐπίσκεψις αὐτοῦ ὑπάρχει εἰς τὸν ἐσωτερικὸν ἄνθρωπον, γλυκεῖα συνομιλία, χαρίεσσα παρηγορία, πολλὴ εἰρήνη, οἰκειότης λίαν θαυμασία.

β'.) Ἄγε δὴ, ὦ πιστὴ ψυχὴ, ἐτοίμασον εἰς τὸν νυμφίον τοῦτον τὴν καρδίαν σου, ὅπως ἀξιῶσῃ νὰ ἔλθῃ πρὸς σέ καὶ ἐντός σου νὰ κατοικήσῃ.

Διότι οὕτω λέγει: «Ἐὰν τις μὲ ἀγαπᾷ τὸν λόγον μου θὰ φυλάξῃ καὶ ὁ πατήρ μου θὰ ἀγαπήσῃ αὐτὸν καὶ πρὸς αὐτὸν θὰ ἔλθωμεν καὶ κατοικίαν παρ' αὐτῷ θὰ κάμωμεν».

Δὸς λοιπὸν τόπον εἰς τὸν Χριστὸν καὶ εἰς πάντας τοὺς ἄλλους τὴν εἴσοδον ἀπαγόρευσον.

Ἐὰν τὸν Χριστὸν ἔχῃς θὰ ἦσαι πλούσιος καὶ αὐτὸς μόνος θὰ ἀρκέσῃ εἰς σέ.

Διότι αὐτὸς προνοητὴς καὶ πιστὸς ἐπιμελητὴς σου θὰ εἶναι εἰς πάντα, ὥστε νὰ μὴ εἶναι ἀνάγκη εἰς τοὺς ἀνθρώπους νὰ ἐλπίσης. Διότι οἱ ἄνθρωποι εὐθέως ἀλλάσσονται καὶ ταχέως ἐκλείπουσιν, ὁ δὲ Χριστὸς εἰς τὸν αἰῶνα μένει καὶ μέχρι τέλους σταθερῶς παρίσταται.

γ'.) Δὲν πρέπει πολλὴν ἐλπίδα νὰ ἔχωμεν ἐπ' ἄν-

θρωπον αδύνατον και θνητόν, αν και είναι χρήσιμος και αγαπητός. ουδέ υπερβολικώς να λυπώμεθα, αν ποτε αυτός εναντιώνηται και αντιλέγη εις ημάς.

Έκείνοι οίτινες είναι σήμερα μετά σου, αυριον δύνανται να είναι εναντίον σου και απ' εναντίας διότι πολλάκις ως άνεμος στρέφονται.

Όλην την έλπίδα σου θές εις τον Θεόν, και αυτός ως είναι ο φόβος και η αγάπη σου.

Αυτός υπέρ σου θα απολογηθῆ και θα κάμη ὅ,τι είναι κάλλιον εις σε.

Δέν ἔχεις ένταῦθα μένουσαν πόλιν και ὄπου αν ἦσαι, άλλοδαπός και ξένος εἶσαι, και ουδέποτε ήσυχίαν θα ἔχης, εάν μή μετά τοῦ Χριστοῦ ένδότατα ένωθῆς.

δ'.) Τι περιβλέπεις, ένῶ ένταῦθα δέν είναι ο τόπος τῆς αναπαύσεώς σου; Εἰς τά ούράνια πρέπει να ἦναι η κατοικία σου, και ὡς έν παρόδῳ πάντα τά επίγεια να έπιβλέπης

Πάντα παρέρχονται, και συ συνάμα μετ' αυτών.

Πρόσεχε, ὅπως μή προσκολλᾶσαι, ἴνα μή συληφθῆς και απολεσθῆς. Ἡ διάνοιά σου ως είναι παρά τῷ Ὑψίστῳ και η δέησίς σου πρός τον Χριστόν αδιαλείπτως ως κατευθύνηται.

Έάν δέν δύνασαι τά ὕψηλά και τά ούράνια να θεωρῆς έπαναπαύου εις τό πάθος τοῦ Χριστοῦ, και εις τάς άγίας αυτοῦ πληγάς άσμένως κατοίκει.

Διότι εάν εις τάς πληγάς και τά πολυτελῆ στίγματα τοῦ Ἰησοῦ θεοσεβῶς καταφύγης, μεγάλην παρηγορίαν εις την θλίψιν θα σίσθανθῆς και ουδέν θα σοί μέλη δια την καταφρόνησιν των ανθρώπων, και τάς καταλαλιás εύκόλως θα ὑποφέρης.

ε'.) Και ο Χριστός έν τούτῳ τῷ κόσμῳ ὑπό των ανθρώπων κατεφρονήθη, και εις μεγίστην ανάγκην ὑπό των γνωστών και φίλων δνειδισθεῖς έγκατελείφθη. Ὁ Χριστός να πάθη και να καταφρονηθῆ ήθέ-

λησε καὶ σὺ περὶ πράγματος τινὸς τολμᾶς νὰ παραπονῆσαι ;

Ὁ Χριστὸς ἐναντίους καὶ καταλάλους εἶχε, καὶ σὺ ὄλους φίλους καὶ εὐεργέτας νὰ ἔχῃς θέλῃς ;

Πῶς θὰ στεφανωθῇ ἡ ὑπομονή σου, ἐὰν οὐδεμίαν ἐναντιότητα ἀπαντήσῃς ;

Ἐὰν ἐναντίον τι δέν θέλῃς νὰ ὑποφέρῃς, πῶς φίλος τοῦ Χριστοῦ θὰ ᾔσῃς ;

Ὑπόφερε μετὰ τοῦ Χριστοῦ καὶ ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ, ἐὰν μετὰ τοῦ Χριστοῦ νὰ συμβασιλεύσῃς ἐπιθυμῆς.

στ.) Ἐὰν ἀπαξ ἐντελῶς εἰς τὰ ἐνδότερα τοῦ Ἰησοῦ εἰσῆρχεσο, καὶ ὀλίγον τι τῆς περικαοῦς αὐτοῦ ἀγάπης ἡσθάνεσο, τότε περὶ τῆς ἰδίας σου ὠφελείας ἢ βλάβης οὐδὲν θὰ ἐφρόντιζες, μᾶλλον δὲ διὰ τὸ γενόμενον εἰς σέ θνείδος θὰ ἔχαιρες, διότι τοῦ Χριστοῦ ἡ ἀγάπη τὸ νὰ καταφρονῇ ἑαυτὸν τὸν ἄνθρωπον κατεργάζεται.

Ὅστις ἀγαπᾷ τὸν Ἰησοῦν καὶ τὴν ἀλήθειαν, καὶ περὶ τὰ ἔσω σπουδαίως ἀσχολεῖται καὶ εἶναι ἐλεύθερος ἐκ τῶν ἐκτάκτων παθῶν, δύναται πρὸς τὸν Θεὸν ἐλευθέρως νὰ ἐπιστρέφῃ καὶ ἑαυτὸν ὑπὲρ ἑαυτὸν διὰ τοῦ πνεύματος νὰ ὑψώσῃ καὶ ἀπολαυστικῶς νὰ ἐπαναπαύηται.

ζ.) Ὅστις πάντα ἐκτιμᾷ καθὼς ὑπάρχουσιν, ἀλλ' ὄχι καθὼς λέγονται ἢ φαίνονται, εἶναι ἀληθῶς σοφός καὶ μᾶλλον ὑπὸ τοῦ Θεοῦ παρά ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων δεδιδασγμένος, γνωρίζει ἔσωθεν νὰ περιπατῇ καὶ ὀλίγον τὰ ἔξω τιμᾷ, δέν ζητεῖ τόπους οὐδέ καιροὺς προσμένει τοῦ νὰ ἔχῃ εὐσεβεῖς ἀσκήσεις.

Ὁ ἄνθρωπος ὁ προσκειμένος εἰς τὰ ἔσω ἐν τάχει συλλέγει ἑαυτὸν καὶ οὐδέποτε εἰς τὰ ἔξω ἐκχέεται.

Δέν ἐμποδίζει αὐτὸν ὁ κόπος ὁ ἐξωτερικός οὔτε ἀσχολία ἐπὶ τινὰ καιρὸν ἀναγκαῖα, ἀλλὰ εἰς τὰ πράγματα, καθὼς συμβαίνουσιν, ἑαυτὸν προσαρμόζει.

Ὅστις ἐντὸς καλῶς καὶ πρέποντως διάκειται, οὐ

δύλως φροντίζει περί τῶν θαυμασίων ἢ πονηρῶν πράξεων τῶν ἀνθρώπων.

Τόσον ἕκαστος ἐμποδίζεται καὶ διασπᾶται, ὅσον εἰς ἑαυτὸν τὰ πράγματα ἐπισπᾶ.

ἦ.) Ἐάν εὕρισκεσο εἰς καλὴν κατάστασιν καὶ καλῶς καθαρισμένος, ὅλα εἰς καλὸν καὶ προοδὸν σου ἤθελον εἰς σέ ἀποβῆ.

Διὰ τοῦτο πολλὰ δὲν σοὶ ἀρέσκουσι καὶ πολλάκις σέ συνταράττουσι, διότι ἀκόμη δὲν ἀπέθανες εἰς σεαυτὸν ὀλοκλήρως οὐδὲ ἀπὸ πάντων τῶν ἐπιγείων ἐχωρίσθης.

Οὐδὲν οὕτω ρυπαίνει καὶ ἐμπλέκει τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου, ὡς ἡ ἀκάθαρτος τῶν πλασμάτων ἀγάπη.

Ἐάν δὲν θέλῃς ἔξωθεν νὰ παρηγορηθῆς, θὰ δυνηθῆς τὰ ἐπουράνια νὰ θεωρήσῃς καὶ συχνάκις ἔσωθεν νὰ ἀλαλάξῃς.

Πρακτικὴ ἀπόφασις.

Ἄς ἐργαζώμεθα, ὅπως ἐξαφανίσωμεν πᾶν ὅτι δύναται νὰ φέρῃ ἐμπόδιον εἰς τὴν εἴσοδον καὶ εἰς τὸν θρίαμβον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν».

(Μετάφρασις ἐκδοθεῖσα ἐν Σύρῳ 1884, σ. 91-96).

Ἀνάπτυξις τοῦ θαύματος τῆς θεραπείας τοῦ τυφλοῦ.

Ἐκ τοῦ Εὐαγγελίου τῆς παρελθούσης Κυριακῆς, καθ' ἣν ἀνεγνώσθη ἡ περί τῆς Σαμαρείτιδος περικοπὴ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου, ἐμάθομεν, ὅτι ὁ Σωτὴρ διὰ τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ, ἦν ὠνόμασεν ὕδωρ ζῶν, ἦνοιξε καὶ ἐθεράπευσε διὰ λόγου τὴν πνευματικὴν τύφλωσιν τῆς τε Σαμαρείτιδος γυναικὸς καὶ τῶν συμπολιτῶν αὐτῆς. Διὰ τοῦ σημερινοῦ δὲ Εὐαγγελίου μανθάνομεν, ὅτι ὁ αὐτὸς Σωτὴρ, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο, θεραπεύει τὴν σωματικὴν τύφλωσιν τοῦ ἐκ γενετῆς τυφλοῦ. Ὁ Σωτὴρ λόγῳ

καὶ ἔργῳ κατέδειξε τὴν ἐκ Θεοῦ γέννησιν αὐτοῦ, τὴν παντοδυναμίαν καὶ δημιουργικὴν αὐτοῦ δύναμιν.

Ἐνῶ δὲ Ἰησοῦς διέβαινον ὁδὸν τινα μετὰ τῶν μαθητῶν του, εἶδεν ἄνθρωπον τινα τυφλὸν ἐκ γενετῆς, δυστυχῆ, πτωχόν, καθήμενον παρὰ τὴν ὁδὸν καὶ ζητοῦντα ἔλεημοσύνην παρὰ τῶν διαβαινόντων. Πᾶσα ἀσθένεια, πᾶν πάθημα τοῦ ἀνθρώπου, ἔχει τὰ δεινὰ αὐτῆς· ἀλλὰ ἡ πάθησις τῶν ὀφθαλμῶν εἶναι μέγιστον κακόν. Ὁ τυφλὸς ἀκούει, ὅτι ὑπάρχει κόσμος ἀνθρώποι, συγγενεῖς φίλοι, ἀκούει τὴν γλυκεῖαν φωνὴν τῶν γονέων, ἀκούει λόγους παρηγορίας, ἀλλὰ δὲν βλέπει τὸ ζωογονοῦν φῶς τοῦ ἡλίου δὲν βλέπει τὰ συμπαθῶς περιστοιχοῦντα αὐτὸν πρόσωπα, στερεῖται τῆς εὐχαριστήσεως νὰ ἴδῃ τὸν ἀστερόεντα οὐρανόν, τὴν ἀνθίζουσαν φύσιν.

Οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἰησοῦ ἰδόντες τὸν παρὰ τὴν ὁδὸν καθήμενον ἐκ γενετῆς τυφλόν, καὶ θέλοντες νὰ μάθωσι τὴν αἰτίαν τοῦ μεγάλου αὐτοῦ παθήματος, ἐρωτῶσι, λέγοντες : Διδάσκαλε, εἰπέ ἡμῖν, τίς ἤμαρτεν, οὗτος ὁ τυφλὸς ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ διὰ νὰ γεννηθῆι τυφλός ; — Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ἰησοῦς, θεραπεύων ἀσθενεῖς τινάς, ἔλεγεν «ἀφέωνται σοι αἱ ἁμαρτίαι», ἢ «ἴδε ὑγιῆς γέγονας, μηκέτι ἁμάρτανε», δηλαδὴ ἐδίδασκεν, ὅτι αἱ ἁμαρτίαι τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ αἰτία τῶν δυστυχημάτων, τῶν ἀσθενειῶν, διότι ἡ ἁμαρτία εἶναι ἡ πηγὴ τοῦ κακοῦ, ὅπερ πηγάζει ἐξ ἀνθρώπου, ἐκ τῆς κακῆς χρήσεως τοῦ αὐτεξουσίου, τῆς ἐλευθέρας αὐτοῦ βουλήσεως, διὰ τοῦτο ἐρωτῶσιν οἱ μαθηταί, τίς ἤμαρτεν. Ἐγνώριζον ἐκ τῆς Ιουδαϊκῆς παραδόσεως, ὅτι ἁμαρτίαι γονέων παιδεύουσι τέκνα, ὅτι ὡς τὰ φυσικὰ προτερήματα ἢ ἐλαττώματα τῶν γονέων μεταδίδονται διὰ τῆς τεκνοποιίας τίς τὰ τέκνα καὶ τοὺς ἐπιγόνους μέχρι τρίτης καὶ τετάρτης γενεᾶς, οὕτω καὶ τὰ πνευματικὰ χάρισμα καὶ αἱ πνευματικαὶ παθήσεις καὶ κηλίδες. Φαίνεται δέ, ὅτι ἤθελον νὰ μάθωσιν, ἂν ἦτο ἀληθὴς καὶ ἡ

παρά τισι τῶν Φαρισαίων ἐπικρατοῦσα γνώμη τῆς μετεμψυχώσεως, δηλ. τῆς μετὰ τὸν θάνατον μεταβάσεως τῆς ψυχῆς ἀνθρώπου τινὸς εἰς ἕτερον διὰ νέας γεννήσεως πρὸς καθαρισμόν καὶ ἐξιλέωσιν τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῆς. Ἦτοι ἐνόμιζον, φαίνεται ὅτι ἡ ψυχὴ τοῦ ἐκ γενετῆς τυφλοῦ ἦτο πρότερον εἰς ἄλλο σῶμα, τὸ ὁποῖον ἔπραξεν ἁμαρτίας δι' ἐξιλέωσιν τῶν ὁποίων εἰσῆλθεν αὕτη εἰς ἕτερον σῶμα, ὅπερ ἐγεννήθη διὰ τὰς προηγουμένας ἁμαρτίας τῆς ψυχῆς τυφλόν. Ἡ ἰδέα αὕτη, οὐδαμοῦ τῆς ἁγίας Γραφῆς στηριζομένη, εἶναι ἐσφαλμένη, στερουμένη ἅμα καὶ πάσης λογικῆς βάσεως καὶ δικαιοσύνης, οὐδένα ἠθικοποιὸν σκοπὸν ἔχουσα.

Ὁ Σωτὴρ εἰς τὴν ἐρώτησιν τῶν μαθητῶν του ἀπαντᾷ, ὅτι οὔτε οὗτος ἤμαρτεν, διότι μετεμψύχωσις δὲν ὑπάρχει, διότι ἐγεννήθη τυφλός, ἐπομένως αὐτός ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς μητρός του δὲν ἠδύνατο νὰ πράξῃ ἁμαρτίας οὔτε οἱ γονεῖς αὐτοῦ, τῶν ὁποίων αἱ ἁμαρτίαι, τὰ ἀνθρώπινα πάθη, ἡ καχεκτικότης τοῦ σώματος ἠδύναντο νὰ φέρωσι τοιοῦτον ἀποτέλεσμα, τὸ ὁποῖον, καίπερ βαρὺ διὰ τὸν ἔχοντα, ὅμως θὰ ἦτο μέσον διορθωτικὸν καὶ διὰ τοὺς ἰδίους γονεῖς καὶ διὰ τὴν ἀνθρωπότητα καθόλου, ἦτις ἐκ τῶν παθημάτων τῶν ἄλλων ὀφείλει πολλὰ τὰ καλὰ μαθήματα νὰ λαμβάνῃ. Οὐδεὶς, λέγει ὁ Σωτὴρ, εἶναι αἷτιος τῆς τυφλώσεως τοῦ ἀνθρώπου τούτου. Πολλάκις συμβαίνουν ἐν τῷ κόσμῳ ἔκτακτά τινα δυστυχήματα, τῶν ὁποίων τὸν λόγον ὁ ἄνθρωπος ἀδυνατεῖ νὰ εὔρῃ διὰ τοῦ πεπερασμένου αὐτοῦ νοῦ. Ἀνεξηρεύνητα τὰ κρίματα τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ. Τινὲς τῶν πατέρων τῆς ἐκκλησίας θεωροῦσι τὸν Ἰνα «ἀλλ' ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου» ἀποβατικόν, ὅτι δηλ. ἐπειδὴ ἐγεννήθη τυφλός ἐδοξάσθη. Ἡμεῖς φέρομεν περὶ τῶν ἀνεξηρευνήτων τοῦ Θεοῦ βουλῶν τὴν μαρτυρίαν τοῦ Παύλου Ρωμ. Θ' 14 : «Τὶ οὖν ἐροῦμεν; μὴ ἀδικία παρά

τῷ Θεῷ; μὴ γένοιτο· τῷ γὰρ Μωϋσῆ λέγει· ἐλεήσω, ὃν ἂν ἐλεῶ, καὶ οἰκτειρήσω, ὃν ἂν οἰκτείρω, ἄρα οὖν οὐ τοὺς θέλοντος οὐδὲ τοῦ τρέχοντος, ἀλλὰ τοῦ ἐλεοῦντος Θεοῦ. λέγει γὰρ ἡ Γραφή τῷ Φαραῶ, ὅτι εἰς αὐτό τοῦτο ἐξηγειρά σε, ὅπως ἐνδείξωμαι ἐν σοὶ τὴν δύναμιν μου (δηλ. νὰ τὸν πνίξῃ εἰς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν) καὶ ὅπως διαγγεληῖ τὸ ὄνομά μου ἐν πάσῃ τῇ γῆ· ἄρα οὖν, ὃν θέλει, ἐλεεῖ, ὃν δὲ θέλει σκληρύνει... Τῷ γὰρ βουλήματι αὐτοῦ τις ἀνθέστηκε; μενοῦν γε, ὦ ἄνθρωπε, τίς σὺ εἶ ὁ ἀνταποκρινόμενος τῷ Θεῷ, μὴ ἐρεῖ τῷ πλάσαντι, τί με ἐποίησας οὕτως;»

“Ὅτι τα πάντα ὁ Θεὸς διαθέτει κατὰ βούλησιν καὶ ἔννοιαν ὑπερβαίνουσιν τὴν ὑμετέραν στενὴν ἀντίληψιν διδάσκει καὶ ἡ Σοφία Σολωμῶντος ἰστ’ 24: «ἡ γὰρ κτίσις σοὶ τῷ ποιήσαντι ὑπηρετοῦσα ἐπιτείνεται εἰς κόλασιν κατὰ τῶν ἀδίκων καὶ ἀνίεται (=ἀφίνε-ται ἐλευθέρα) εἰς εὐεργεσίαν ὑπὲρ τῶν ἐπὶ σέ πεποιθότων. Διὰ τοῦτο καὶ τότε εἰς πάντα μεταλλεομένη τῇ παντοτρόφῳ σου δωρεᾷ ὑπηρετεῖ πρὸς τὴν τῶν δεομένων θέλησιν, ἵνα μάθωσιν οἱ υἱοὶ σου, οὓς ἠγάπησας, Κύριε, ὅτι οὐχ’ αἱ γενέσεις τῶν καρπῶν τρέφουσιν ἀνθρώπους, ἀλλὰ τὸ ρῆμά σου τοὺς σοὶ πιστεύοντας διατηρεῖ...» Γ’ σ. 288 —9 Χρυσσοσ.

Περὶ τοῦ ἐκβάτικοῦ Ἰνα κατὰ τὸν θεῖον Χρυσόστομον.

«Πῶς οὖν, φησί, καὶ αἰτίαν προσέθηκεν εἰπών, ἵνα οἱ δόκιμοι φανεροὶ γένωνται (δεῖ δὲ ἐν ἡμῖν καὶ αἰρέσεις εἶναι Α’ Κορ. 11, 19). «Τὸ ἵνα πολλαχοῦ ἐν ταῖς Γραφαῖς οὐκ’ ἐστὶν αἰτιολογίας, ἀλλὰ τῆς τῶν πραγμάτων ἐκβάσεως δηλωτικόν. Οἶον ἦλθεν ὁ Χριστὸς καὶ τὸν τυφλὸν ἀναβλέψαι ἐποίησε. Ἰω. 9 κάκεῖνος μὲν αὐτὸν προσκύνησεν, οἱ δὲ Ἰουδαῖοι, τούτου θεραπευθέντος, πάντα ἐποίησαν, ὥστε συσκιάσαι τὸ θαῦμα, καὶ τὸν Χριστὸν ἠλαυνον. Τότε

τοίνυν φήσιν. Εἰς κρίμα ἐγὼ ἦλθον εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, ἵνα οἱ μὴ βλέποντες βλέπωσι καὶ οἱ βλέποντες τυφλοὶ γένωνται. Ἰω. 9, 39. Ἄρα οὖν διὰ τοῦτο ἦλθεν, ἵνα τυφλοὶ γένωνται; Οὐ διὰ τοῦτο ἦλθεν, τοῦτο δὲ ἐξέβη, καὶ τὴν ἔκβασιν ἐν σχήματι αἰτιολογίας τέθηκε. Πάλιν νόμος ἐδόθη, ἵνα κωλύσῃ τὴν τῶν ἀμαρτημάτων φορὰν, ἵνα ἐπεικεστέρους ποιήσῃ τοὺς δεχομένους, ἀλλὰ τὸναντίον ἐξέβη παρὰ τὴν ραθυμίαν ἐκείνων· ἠύξησαν γὰρ τὰ ἀμαρτήματα καὶ φήσιν ὁ Παῦλος: «Νόμος παρεισηλθεν ἵνα πλεονάσῃ τὸ κατάκριμα» καὶ μὴν οὐ διὰ τοῦτο ὑπειοῆλθεν ἀλλ' ἵνα ἐλαττώσῃ τὸ παράπτωμα. Ρωμ. 5, 20 καὶ ὁ ὁμιλητικὸς πατήρ τῆς ἐκκλησίας Ἀστέριος ὁ ἐπίσκοπος Ἀμασείας γράφει ὡς ἀπὸ προσώπου τοῦ Χριστοῦ ἀπαντῶντος τοῖς μαθηταῖς: «τὸ πάθος τοῦτο, φησὶν, ὧ μαθηταί, οὐχ ἀμαρτημάτων ἐστὶν ἀντίδοσις, ἀλλ' ἐτοιμασία μελλούσης οἰκονομίας, ὅπως ἂν ὁ τέως κοινὸς νομιζόμενος ἄνθρωπος ἐνεργήσῃ τὰ ὑπὲρ ἄνθρωπον, καὶ ὁ κτίστης τῶν ὄλων μετὰ τὴν πρώτην ποίησιν εὖρη καὶ νῦν τοῦ δημιουργεῖν ἀφορμὰς, ἐκ δὲ τῶν μερικῶν καὶ τὰ καθόλου πιστώσῃται φωτισθήτωσαν τοίνυν ὀφθαλμοὶ μὴ βλέποντες, ἵνα καταλάμψῃ τὰς ψυχὰς τῶν ἀσυνέτων ὁ τῆς δικαιοσύνης ἥλιος. Γενέσθω πρᾶγμα παράδοξον καὶ κτισθήτωσαν ὄψεις, ἵνα μάθωσιν οἱ στασιάσοντες (Ἰουδαῖοι), ὡς ὁ λεγόμενος τεῦ Ἰωσήφ υἱός, εἰ ἦν ἀληθῶς τέκτονος υἱός, δίφρον μὲν ἐδύνατο διαρραγέντα ἐπανορθοῦν, ἢ τὰ ξύλα συνάγειν τῆς ἀρμονίας ἀποξευχθέντα, ἢ τὴν κλεισθεῖσαν ὑπερείδειν δοκόν... ἀνθρώπου δὲ μέλος καὶ μέλος τὸ κάλλιστον, τὸν κάλλιστον, τὸν ὀφθαλμόν, τὸν μάλιστα παρὰ τῆς φύσεως φιλοπόνως δημιουργούμενον, οὐκ ἂν ἐποίησεν ἄλλος, «εἰμήγε ὁ τῆς πρώτης ἀρχῆς τῆς κατὰ φύσεως ἔχων τὴν ἐξουσίαν» (Πατρολ. Migne 40, στ. 253).

Κατὰ τὸν χρόνον δὲ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Σωτῆρος συνέβησαν ἀήθη τινὰ γεγονότα ἢ δύναμις τοῦ πο-

νηροῦ παρουσιάσθη ἐν ὄλῃ αὐτῆς τῇ δυνάμει, ὅπως καταδειχθῆ ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ, τὸ ὑπερκόσμιον τοῦ Σωτῆρος, ὅστις πρὸς τοῦτο ἦλθεν, ἵνα καταβάλη τὴν δύναμιν τοῦ κακοῦ, ἵνα παράσχη τὸν θεῖον φῶς εἰς τὴν ἐν τῇ σκοτίᾳ περιπατοῦσαν ἀνθρωπότητα, ἵνα καθάρσῃ τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας, ἵνα δείξη, ὅτι αὐτὸς ἐστὶν ὁ ἀναμενόμενος Μεσίας, ὁ Λόγος, «δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο», ὁ κύριος τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ὕλης. Ἡ τύφλωσις, λέγει ὁ Σωτὴρ, τοῦ ἀνθρώπου τούτου ἐγένετο, ἵνα φανερωθῶσι τὰ θαυμαστά ἔργα τοῦ Θεοῦ ἐν αὐτῷ, ἵνα διὰ τοῦ θαύματος τούτου μάθητε, ὅτι ἐγὼ δὲν εἶμαι ἀπλοῦς τις προφήτης, ἀλλὰ τέλειος Θεός. ὅστις κατήλθον εἰς τὸν κόσμον, ἵνα πληρώσω τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς μου. Ἐγὼ, λέγει, πρέπει νὰ ἐργάζωμαι τὰ ἔργα τοῦ πέμψαντός μου, ἕως οὗ ὑπάρχω ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης, ἔρχεται νύξ, ἦτοι μετ' ὀλίγον ἀπέρχομαι τοῦ κόσμου τούτου, ὅτε δὲν δύναμαι νὰ ἐργάζωμαι. Ὅταν εἶμαι ἐν τῷ κόσμῳ, φῶς εἶμι τοῦ κόσμου. Καὶ ἀληθῶς ὁ Σωτὴρ κατὰ τὸν ἐπὶ τῆς γῆς βίον αὐτοῦ δὲν ἔπαυσε διδάσκων καὶ θαύματα ἐνεργῶν.

Καὶ ἡμεῖς, ἐφ' ὅσον ζῶμεν ἐν τῷ προσκαίρῳ τούτῳ κόσμῳ, ὀφείλομεν νὰ ἐργαζώμεθα τὸ ἀγαθόν, νὰ σπεύδωμεν πρὸς τὴν πρόοδον, νὰ φροντίζωμεν περὶ ἀποκτήσεως αἰώνιων ἀγαθῶν, διότι ἔρχεται ὁ θάνατος, ὅτε πλέον δὲν δύναμεθα νὰ ἐργαζώμεθα, ἐν τῷ "Ἄδη οὐκ ἔστι μετάνοια. Ἡ ἐργασία συντελεῖ νὰ καταστήσῃ τὸν ἄνθρωπον ἠθικόν.

Ἀφ' οὗ τοιαῦτα σωτήρια ἐδίδαξεν ὁ Σωτὴρ, ἤρξατο καὶ τοῦ ἐτέρου ἔργου, τῆς θεραπείας τοῦ τυφλοῦ. Πτύει χαμαί, ποιεῖ πηλὸν ἐκ τοῦ πτύσματος καὶ ἐπιχρῆει τὸν πηλὸν ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ. Μετὰ ταῦτα λέγει πρὸς τὸν τυφλόν: «Ὑπαγε, νίψαι εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ Σιλωάμ», κειμένην πρὸς νότον τῶν Ἱεροσολύμων, τὸ ὕδωρ τῆς ὁποίας ἐθεωρεῖτο ἱερόν, δι' ὃ καὶ κατὰ τὴν τελευταίαν ἡμέραν,

τὴν μεγάλην τῆς ἑορτῆς τῆς Σκηνοπηγίας, ἐστέλλετο ἐνταῦθα λευίτης καὶ ἐγέμιζεν ἀπὸ τοῦ ὕδατος τοῦτου χρυσῆν ὑδρίαν χάριν τῆς ἑορτῆς. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ κολυμβήθρα τοῦ Σιλωᾶμ δηλοῖ τὸν ἀπεσταλμένον. Ἐκ πηλοῦ ἐδημιούργησεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, ἐμφυσήσας εἶτα τὴν ψυχὴν. Διὰ τοῦ Βαπτίσματος καθαρίζεται ὁ ἄνθρωπος τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος, μεθ' οὗ γεννᾶται. ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ τοῦ Σιλωᾶμ νίπτεται ὁ ἐκ γενετῆς τυφλός, καὶ τῷ θεῷ προστάγματι καὶ τῇ θεῷ ἐνεργείᾳ θεραπεύεται τὸ τῆς τυφλώσεως πάθημα.

Οἱ γείτονες ὁμοῦ καὶ οἱ θεωροῦντες αὐτὸν πρότερον, καὶ γνωρίζοντες, ὅτι ἦτο τυφλός, μὴ δυνάμενοι νὰ ἐννοήσωσι πῶς ἐθεραπεύθη, διότι οὐδεὶς θνητὸς δύναται νὰ θεραπεύσῃ τυφλῶσιν ἐκ γενετῆς προελθοῦσαν, ἠρώτων ἀλλήλους, λέγοντες δὲν εἶναι αὐτὸς ὁ παρὰ τὴν ὁδὸν καθήμενος καὶ ἐπαίτων ;

Ἄλλοι μὲν ἔλεγον, ὅτι οὗτος εἶναι, ἄλλοι δὲ, ὅτι ὁμοίος τις αὐτοῦ. Ἄλλ' ὁ τυφλὸς ἔλεγε καὶ ἐβεβαίον, ὅτι ἐγὼ εἶμαι. Ἐρωτῶσιν αὐτὸν πῶς ἐθεραπεύθη; οὗτος δὲ διηγεῖται ἀκριβῶς τὰ συμβάντα. Ἐρωτῶσι πάλιν ποῦ εἶνε ἐκεῖνος ὁ θεραπεύσας. Ὁ δὲ τυφλὸς λέγει : δὲν γνωρίζω, διότι ὁ Ἰησοῦς, ὅταν ἐπέχρισε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ διὰ τοῦ πηλοῦ, δὲν εἶπε τὸ θεῖον αὐτοῦ ὄνομα· ὅταν δὲ ἐπέστρεψεν ὁ τυφλὸς ἐκ τῆς κολυμβήθρας τοῦ Σιλωᾶμ καὶ ἦλθε βλέπων, δὲν εὔρε τὸν Ἰησοῦν, οὐδὲ οὗτος παρουσιάσθη ἀμέσως πρὸς αὐτόν.

Τότε οἱ Ἰουδαῖοι φέρουσιν αὐτὸν πρὸς τοὺς Φαρισαίους, τοὺς διδασκάλους αὐτῶν, ὅπως μάθωσι πῶς καὶ ὑπὸ τίνος ἐγένετο τὸ θαῦμα τοῦτο, ὅπως κορέσωσι τὴν περιέργειάν των. Ἦτο δὲ Σάββατον ἡ ἡμέρα, κατὰ τὴν ὁποῖαν ὁ Ἰησοῦς ἐτέλεσε τὸ θεῖον τοῦτο ἔργον. Εὐρον ἐπομένως πάλιν οἱ Φαρισαῖοι ἀφορμὴν νὰ κατηγορήσωσι τὸν Ἰησοῦν ὡς παραβάτην τοῦ νόμου. Ἡ ὑπεροχὴ, ἡ δόξα, τὰ ἀγαθὰ ἔργα τοῦ

Ἰησοῦ δὲν ἄφινον αὐτοὺς ἡσυχούς. Ὁ φθόνος εἶχε τυφλώσει τὸν νοῦν αὐτῶν, ὥστε νὰ μὴ δύνανται νὰ ἴδωσι τὸ λάμπον φῶς τοῦ Σωτῆρος· ὁ φθόνος εἶχεν εἰσδύσει εἰς τὴν καρδίαν των, ὥστε αὕτη νὰ μὴ δύναται νὰ αἰσθανθῇ ἱερόν τι καὶ συμπαθὲς αἴσθημα. Δὲν δοξολογοῦσι τὸν Θεόν, διότι ἦτο ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν ὁ Σωτῆρ. δὲν χαίρουσιν ἐπὶ τῇ θεραπείᾳ τοῦ τυφλοῦ. δὲν συγχαίρουσιν αὐτὸν καὶ τοὺς γονεῖς αὐτοῦ ἐπὶ τῇ ἀνακτήσει τοῦ πολυτιμοτάτου ἀγαθοῦ, τοῦ φωτός τῶν ὀφθαλμῶν, ἀλλὰ στενοχωροῦνται, λυποῦνται, διότι αὐτοὶ δὲν ἠδύναντο νὰ ἐκτελέσωσι τοιαῦτα ἔργα. Ἐρωτῶσιν ἐπανελημμένως τὸν πτωχὸν τυφλὸν πῶς ἐθεραπεύθη. Οὗτος διηγεῖται συντόμως μὲν, ἀλλ' ἀκριβῶς τὸν τρόπον τῆς θεραπείας. Οἱ Φαρισαῖοι ζητοῦσι νὰ πείσωσιν αὐτόν, ὅτι ὁ θεραπεύσας δὲν εἶνε ἀπεστολμένος παρὰ τοῦ Θεοῦ, δὲν εἶνε εὐσεβής, διότι δὲν τηρεῖ τὸ Σάββατον. Οἱ ὑποκριταὶ Φαρισαῖοι παρετήρουν τὰ ἐλάχιστα καὶ παρέβλεπον τὰ βαρύτερα τοῦ Νόμου, τὴν πίστιν, τὴν φιλανθρωπίαν, τὴν ἀγάπην. Φθονεροὶ ὄντες, διέστρεφον καὶ παρηρμήνευον τὸ πνεῦμα τοῦ Νόμου. Ὁ φθονερός εἶνε ταπεινὸς τὸν χαρακτήρα. δὲν δύναται νὰ μετεωρισθῇ εἰς σφαῖραν ὑψηλοτέραν. λυπεῖται, ζηλοτυπεῖ διὰ τὴν πρόοδον τοῦ ἄλλου. ζητεῖ νὰ διαχύσῃ τὸν ἴδον τοῦ φθόνου ἐπὶ τὰ ἀγοθὰ ἔργα. Ἐτεροὶ ὁμῶς τῶν Ἰουδαίων καὶ Φαρισαίων βλέποντες, ὅτι ἀδύνατον ἀπλοῦς καὶ ἁμαρτωλὸς ἄνθρωπος νὰ ἐκτελέσῃ τοιοῦτον θαῦμα, ἔλεγον, ὅτι ἀδύνατον, ἄνθρωπος ἁμαρτωλὸς νὰ ποιῇ ταῦτα σημεῖα. Διηρέθησαν λοιπὸν κατὰ τὰς γνώμας, ἤρχισε φιλονεικία καὶ συζητήσεις. Ἐν τῇ ἀπορίᾳ των ἀπευθύνονται πάλιν πρὸς τὸν δυστυχῆ τυφλὸν καὶ τὸν ἐρωτῶσι, ποίαν γνώμην αὐτὸς ἔχει περὶ τοῦ θεραπεύσαντος. Ὁ τυφλὸς κατὰ τὰς μικρὰς γνώσεις, τὰς ὁποίας εἶχε, καὶ ἀναλογιζόμενος τὸ μέγα καὶ ὑπεράνθρωπον ἔργον, τὸ τελεσθὲν εἰς αὐτόν, ἀπαντᾷ ὀρθῶς καὶ ἐν ὀλίγοις· Ὁ

θεραπέυσας με εἶναι προφήτης.— Οἱ προφήται ἐν τῇ Π. Δ. οὐ μόνον προεφήτευον τὰ μέλλοντα, ἀλλὰ καὶ θαύματα ἐποίουν τῇ δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ τοῦ Θεοῦ. Τοῦτο ἐγνώριζεν ὁ τυφλός, τοῦτο καὶ λέγει. — Δὲν πιστεύουσιν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ οἱ Φαρισαῖοι εἰς τοὺς λόγους τοῦ τυφλοῦ, δὲν παραδέχονται, ὅτι τυφλός ἦτο καὶ ἀνέβλεψεν. Ὁ φθονερός ἄρνειται καὶ αὐτὰ τὰ πανθομολογούμενα, τὰ ὀρώμενα, τὰ καταφανῆ. Προσκαλοῦσι τοὺς γονεῖς τοῦ τυφλοῦ, ἐρωτῶσιν αὐτούς περὶ τοῦ υἱοῦ των, πῶς βλέπει, πῶς ἐθεραπεύθη. Οὗτοι βεβαιοῦσιν, ὅτι αὐτός ἐστὶν ὁ υἱός των, ὅτι τυφλός ἐγεννήθη. Ἄλλ' οἱ δυστυχεῖς γονεῖς, φοβούμενοι τοὺς Φαρισαίους, οἵτινες ἐξηγριωμένοι ἠρώτων αὐτούς, λέγουσιν, ὅτι δὲν γνωρίζουσι πῶς καὶ ὑπὸ τίνος ἐθεραπεύθη. Ἐφοβοῦντο νὰ εἴπωσι τὸ ὄνομα τοῦ θεραπεύσαντος, μήπως γείνωσιν ἀποσυνάγωγοι, ἀφωρισμένοι τῆς συναγωγῆς, μήπως κηρυχθῶσιν τρόπον τινὰ αἵρετικοί, μὴ δυνάμενοι ἐπομένως νὰ ἔχωσι συγκοινωνίαν μηδὲ μετὰ τῶν συγγενῶν αὐτῶν, ὅπερ ἦτο μεγίστη ποινή. Οἱ Ἰουδαῖοι εἶχον συμφωνήσει καὶ ἀποφασίσει νὰ κηρύξωσιν ἀποσυνάγωγον πάντα, ὅστις ἤθελεν ὁμολογήσει τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ. Λέγουσι λοιπὸν οἱ γονεῖς τοῦ τυφλοῦ πρὸς τοὺς ἐρωτῶντας αὐτοὺς Ἰουδαίους, ὅτι αὐτοὶ δὲν γνωρίζουσι τὸν θεραπεύσαντα, παρσπέμπουσιν δ' αὐτοὺς πρὸς τὸν θεραπευθέντα υἱόν των, λέγοντες : Αὐτὸν ἐρωτήσατε, αὐτὸς ἡλικίαν ἔχει, εἶναι εἰς θέσιν νὰ σᾶς εἴπη τὰ καθ' ἕκαστα καὶ περὶ τοῦ προσώπου. ἄφετε ἡμᾶς ἡσύχους.— Ὁ δυστυχὴς τυφλός ὑφίσταται μαρτύριον μὲ τὰς ἐπανελημμένας ἐρωτήσεις, αἵτινες καθίστανται ὀχληραὶ καὶ μικρολόγοι, διότι ὁ φθόνος σκοτίζει τὸ πνεῦμα, τὸ ὁποῖον πορασύρει εἰς ἀνοήτους καὶ ταπεινὰς ἐρωτήσεις.— Οἱ Φαρισαῖοι ζητοῦν διὰ τῆς βίας νὰ πείσουν τὸν τυφλόν, ὅτι ὁ θεραπεύσας αὐτὸν ἦτο ἁμαρτωλός, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ὁμολογήσῃ τὴν ἀλήθειαν, διὰ νὰ κηρύξῃ τὸ θεῖον ὄνομα τοῦ

Ιατροῦ αὐτοῦ. Τότε ὁ τυφλὸς εὐφυῶς καὶ πρακτικῶς ἀπαντᾷ· Ἐγὼ δὲν γνωρίζω, ἂν ὁ θεραπεύσας με εἶναι ἁμαρτωλός, ἐν μόνον γνωρίζω καλῶς, ὅτι, ἐνῶ ἤμην πρότερον τυφλός, βλέπω τὸ ἀποτέλεσμα, καὶ ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος κρίνω, εὐρίσκω τὴν αἰτίαν· ἂν σεῖς δὲν θέλετε νὰ πιστεύσητε τοῦτο, μοῦ εἶνε ἀδιάφορον, ἄφετέ με ἥσυχον. Ἄλλ' οἱ Φαρισαῖοι πάλιν ἐρωτῶσι περὶ τοῦ τρόπου τῆς θεραπείας. Ὁ δὲ τυφλὸς βαρυνθεὶς πλέον τὰς μωρὰς καὶ ἐπανειλημμένας ἐρωτήσεις, λέγει μετὰ πολλῆς τέχνης καὶ εὐφυΐας, εἰρωνευόμενος ἅμα τοὺς Φαρισαίους : Σᾶς εἶπον πολλάκις καὶ τώρα πρὸ ὀλίγου, καὶ δὲν ἠκούσατε, δὲν θέλετε νὰ πεισθῆτε. τί πάλιν θέλετε νὰ μάθητε; μήπως θέλετε καὶ ἡμεῖς νὰ γίνητε μαθηταὶ αὐτοῦ; Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Φαρισαῖοι, ὠργίσθησαν, ἐλοιδόρησαν αὐτόν καὶ τοῦ εἶπον· Σὺ εἶσαι μαθητὴς ἐκείνου· ἡμεῖς δὲ εἴμεθα μαθηταὶ τοῦ Μωϋσέως, μετ' αὐτοῦ ἐλάλησεν ὁ Θεός. οὗτος, περὶ τοῦ ὁποίου σὺ λέγεις, δὲν γνωρίζομεν πόθεν εἶναι. Ὁ φθονερός, ἀφοῦ ἴδῃ, ὅτι διὰ διαφόρων σοφισμάτων δὲν δύναται νὰ πείσῃ τὸν ἄλλον, τὴν κοινωνίαν καθόλου, περὶ τῶν δῆθεν ἀγαθῶν αὐτοῦ διαθέσεων, περὶ τῶν μὴ ὀρθῶν φρονημάτων του, ἀφοῦ παρατηρήσῃ τὰ σχέδια αὐτοῦ ματαιούμενα, τότε γίνεται ὑβριστὴς, θρασύς, ὑπερήφανος. Πρὸς τὰς ἐρωτήσεις καὶ τὰς λοιδορίας τῶν Φαρισαίων, αἵτινες ἐστεροῦντο πάσης ὀρθῆς ἐννοίας, ἦσαν δὲ πλήρεις φθόνου καὶ ἐγωΐσμοῦ, ἀπαντᾷ ὁ τυφλὸς θετικῶς καὶ ἀφελῶς : ὅτι ἐν τούτῳ εἶναι τὸ θαυμαστόν, ὅτι σεῖς δὲν γνωρίζετε πόθεν εἶναι ὁ θεραπεύσας με, καὶ ὁμοίως μοῦ ἤνοιξε καὶ ἐθεράπευσε τοὺς ὀφθαλμούς. Γνωρίζομεν δὲ, ὅτι ὁ Θεὸς δὲν εἰσακούει τῆς δεήσεως τῶν ἁμαρτωλῶν, τῶν μὴ μετανοούντων, τῶν μὴ ἀναγνωρίζόντων τὰ σφάλματά των, τῶν ἐμμενόντων ἐν τῇ κακίᾳ. Τούναντίον, δὲ αἱ δεήσεις καὶ αἱ εὐχαὶ τῶν θεοσεβῶν, τῶν ποιούντων τὸ θέλημα αὐτοῦ, ἀνέρχονται ὡς θυμίαμα

εὔοσμον πρὸς τὸν πλάστην, ὅστις κατὰ τὴν ἄπειρον καὶ ἀνεξιχνίαστον αὐτοῦ σοφίαν ἐκτελεῖ τὰς λογικὰς καὶ δυνατὰς παρακλήσεις τῶν τέκνων αὐτοῦ. Οὐδέποτε ἠκούσθη, ὅτι ἄνθρωπός τις, μὴ ὢν παρὰ τοῦ Θεοῦ, μὴ ὢν θεοσεβής ἤνοιξε τοὺς ὀρθαλομοὺς τυφλοῦ ἐκ γενετῆς. Ἐὼν ὁ θεραπεύσας με δὲν ἦτο θεοσεβής, πρόσωπόν τι ἔκτακτον ἐκ Θεοῦ ἀποσταλέν, δὲν ἠδύνατο νὰ πράξῃ ὑπεράνθρωπόν τι ἔργον. Διὸ τοῦ ἀπλοῦ καὶ τοῦ ὀρθοῦ τούτου συλλογισμοῦ, διὰ τῆς πραγματικότητος καὶ τῆς ἀληθείας, ἀνασκευάζει ὁ τυφλὸς τὰ μάτια ἐπιχειρήματα τῶν Φαρισαίων. Ἡ ἀλήθεια πείθει. ὅπου τὰ πράγματα μαρτυροῦσιν, ἐκεῖ σοφιστεῖται καὶ λοιδοροῦσι καὶ παρερμηνεῖται δὲν λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν. Ὁ τοιαῦτα μέσα μεταχειριζόμενος πρὸς ἀποπλάνησιν τῶν ἀπλουστέρων, πρὸς ἐπικάλυψιν τῆς ἀληθείας, θεωρεῖται, ὡς καὶ εἶναι, πολὺ ταπεινός ὁ τοιοῦτος γίνεται καταγέλαστος, καὶ τοιοῦτοι ἀπεδειχθησαν οἱ Φαρισαῖοι, οἵτινες μὲ τὰς διαφόρους αὐτῶν ἐρωτήσεις οὐδὲν ἕτερον ἀπέδειξαν ἢ τὴν μοχθηρίαν των καὶ τὴν ἀποστροφήν πρὸς τὸ ἀγαθόν.

Ἐπὶ τῇ λογικῇ ἀπαντήσῃ τοῦ τυφλοῦ ὀργίζονται οἱ Φαρισαῖοι. ὑβρίζουσι τὸν δυστυχῆ τυφλόν. λέγουσι πρὸς αὐτόν, ὅτι ἐγεννήθη ὄλος ἐν ἁμαρτίαις, καὶ ἐπομένως εἶναι ἀνάξιος καὶ ἀνίκανος νὰ διδάξῃ αὐτούς, νομιζομένους σοφούς. ἐκβάλλουσιν αὐτὸν ἔξω τῆς συναγωγῆς. Ἀλλ' ἰδοὺ ἐν τῷ ἀδίκῳ διωγμῷ τοῦ τυφλοῦ, ἐν τῇ ἐκδηλώσει τῆς κακίας, ἐπιφαίνεται ἡ προστασία, ἡ ἀρετὴ, αὐτὸς ὁ Σωτὴρ, ὅστις εὕρσκει τὸν τυφλόν, λαμβάνει αὐτὸν ὑπὸ τὴν προστασίαν του καὶ τῷ λέγει : Σὺ πιστεύεις εἰς τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ ; Ἀποκρίνεται ὁ τυφλός, λέγων Τίς εἶνε, Κύριε, ἵνα πιστεύσω εἰς αὐτόν ; Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπαντᾷ : καὶ ἔχεις ἴδει αὐτόν, καὶ ὁ λαλῶν μετὰ σοῦ ἐκεῖνος εἶναι. Τότε ὁ τυφλὸς πλήρης πίστεως, πλήρης ἀγαθῆς θελήσεως καὶ εὐγνώμονος διαθέσεως λέγει : πιστεύω,

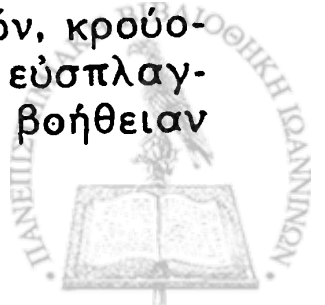
Κύριε. πιστεύω εἰς Σέ, ὅστις μοῦ ἐθεράπευσες τὴν τε ῥωματικὴν καὶ πνευματικὴν τύφλωσιν. Προσκυνῶ σε τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ.

Ἴδου τέκνον ἔκαμες τὸ πρῶτον βῆμα διὰ νὰ γνωρίσης τῶν Χριστόν, ὅστις εἶναι ὁ οὐράνιος ἡμῶν πατήρ, ἰατρός τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων. Ἐὰν συγκεντρώνησαι καθ' ἑκάστην, ἀφοῦ κλείσης τὴν θύραν καὶ προσηλῶνης τὸν νοῦν σου εἰς αὐτόν, θὰ τὸν γνωρίσης καλλίτερον καὶ θὰ τὸν ἀγαπήσης μὲ ὄλην σου τὴν ψυχὴν. Δὲν εἶσαι μόνος εἰς αὐτόν τὸν κόσμον, δὲν εἶσαι ὀρφανός. Οἱ μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ, ὅταν ἤκουσαν ἀπὸ τὸ στόμα του, ὅτι ἐπρόκειτο νὰ πάθῃ καὶ νὰ ἀπέλθῃ μὲ τὸν μαρτυρικὸν θάνατον ἀπὸ τοῦ κόσμου, βρέως ἔφερον καὶ ἤρχισαν νὰ στενοχωρῶνται καὶ νὰ ἀδημονοῦν. Τότε ὁ Ἰησοῦς ὠμίλησε πολλὰ πρὸς παρηγορίαν—καὶ εἶναι ἡ διαθήκη, τὸ πρῶτον εὐαγγέλιον, ὅπερ ἀναγιγνώσκεται μὲ τὰ 12 εὐαγγέλια—καὶ ὑπέσχετο τὸ δῶρον τοῦ ἁγίου Πνεύματος, νὰ στείλῃ τὸν «Παράκλητον» ἦτοι τὸν παρηγορητὴν. Ἐὰν δὲν ἀπέλθω, ἔλεγε, δὲν θὰ ἔλθῃ ὁ παράκλητός ὅστις τώρα συγκατοικεῖ μὲ ἡμᾶς διὰ παντός. Ἐξομολογούμεθα καὶ ἀμέσως μὲ τὴν ἐπίθεσιν τῆς χειρὸς τοῦ ἱερέως αἰσθανόμεθα τὴν συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν μας. Αὐτὸ τί εἶναι; Τί ἄλλο ἢ ὅτι τὸ ἅγιον πνεῦμα εἰσῆλθεν εἰς τὴν καρδίαν μας; Τοῦτο ἀκράδαντως πιστεύει ὁ καλὸς χριστιανός, ἡ δὲ πίστις εἶναι χάρις καταπραΰνουσα, ἀποδιώκει πάντα γογγυσμόν, καθησυχάζει καὶ καταπαύει πᾶν τεταραγμένον κῶμα, διασκεδάζει τοὺς βασανίζοντας φόβους καὶ μᾶς ὀδηγεῖ χαρμοσύνως εἰς τὴν πρὸς Θεὸν ἐλπίδα καὶ κατὰ τὰς ζοφερωτέρας ἔτι τοῦ βίου στιγμῆς. Ὁ κόσμος δὲν ἔχει πραγματικὴν θεραπείαν διὰ τὴν πάσχουσαν καρδίαν, ἀλλ' ὁ Ἰησοῦς δύναται νὰ εἴπῃ εἰς πάντα ταρασσόντα τὴν ψυχὴν ἡμῶν λογισμόν. Σιώπα, ἡσύχασον καὶ εὐθύς γίνεται γαλήνη. Ἡ ἐπαγγελία τοῦ Χριστοῦ εἶναι τὸ «πνεῦμα τῆς ἀληθείας».

διὰ τοῦτο οἱ τεταραγμένοι καὶ πεφοβισμένοι μαθη-
ται μετὰ τὴν ἐπιφοίτησιν αὐτοῦ ἐνεπλήσθησαν τόσοῦ
θάρρους καὶ ἐνθουσιασμοῦ, οἷον δὲν εἶχον ἀκόμη
καὶ ὅταν ἦτο μετ' αὐτῶν ὁ Σωτήρ. "Ὅτε κατὰ πρώτην
καὶ δευτέραν ἔτι φοράν ἀναγιγνώσκομεν, τὴν Ἀγίαν
Γραφὴν εὐρίσκομεν αὐτὴν ἐσφραγισμένην, ἀκατάλη-
πτον μέχρις οὗ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον διανοίξῃ τοὺς
ὀφθαλμοὺς τῆς ψυχῆς. Ἐνίοτε λιποψυχοῦμεν καὶ λη-
σμονοῦμεν τὰς δοθείσας πρὸς τὸν Κύριον ὑποσχέσεις
καὶ τότε ἔχομεν ἀνάγκην τοῦ πνεύματος, ἵνα λαλή-
ῃς εἰς ἡμᾶς τὰ δέοντα. Αὐτὸ προφυλάττει ἡμᾶς ἀπὸ πά-
σης ἐπικινδύνου ἀπάτης καὶ ὁδηγεῖ εἰς τὴν γνῶσιν
πάντων τῶν συντελούντων πρὸς σωτηρίαν ἡμῶν.

"Ἐν ἓκ τῶν πολλῶν τοῦ ἁγ. Πνεύματος χαρισμά-
των, ἅπερ μᾶς ἐπιδαψιλεύει ὁ γλυκὺς Ἰησοῦς, εἶναι
τὸ δῶρον τῆς ἀγάπης, δι' οὗ συνδεόμεθα πάντες οἱ
εἰς Χριστὸν πιστεύσαντες καὶ γινόμεθα ἀδελφοὶ καὶ
τέκνα αὐτοῦ ἀγαπητά. Εἶναι τὸ εὐγενέστερον καὶ
θειότερον τῶν ἑπτὰ χαρισμάτων, ὅπερ ἀνυψοῖ τὸν
ἄθλιον ἁμαρτωλὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν κάμνει σύγκοι-
νωνὸν καὶ συμμετόχον τῆς θείας φύσεως. Τοῦτο εἶ-
χεν ὑπ' ὄψιν ὁ προφητὰναξ Δαβίδ, ὅταν ἔλεγεν :
«ἐγὼ δὲ εἶπα θεοὶ ἐστε καὶ υἱοὶ ὑψίστου πάντες». Διὰ
τῆς δυνάμεως καὶ μεταστοιχειώσεως τῆς θείας
ἀγάπης ἐνισχυόμεθα νὰ βλέπωμεν, νὰ γνωρίζωμεν
τὸν Θεὸν καὶ νὰ μὴ φοβώμεθα πλέον αὐτόν, ἀλλὰ
νὰ ἴτον ἀγαπῶμεν κατὰ τὸν εἰπόντα : «ἐγὼ δὲ οὐ-
κέτι φοβοῦμαι τὸν Θεόν, ἀλλ' ἀγαπῶ αὐτόν· ἡ γὰρ
τελεία ἀγάπη ἔξω βάλλει τὸν φόβον». Τοῦτο ἔχων
ὑπ' ὄψιν ὁ Ἰησοῦς ἔλεγε στηρίζων τοὺς ἑαυτοῦ μα-
θητάς : «ὁ ἀγαπῶν με ἀγαπηθήσεται ὑπὸ τοῦ πατρός
μου, καὶ ἐγὼ ἀγαπήσω αὐτόν καὶ φανερώσω αὐτῷ
ἑμαυτόν». Ἐδῶ στηρίζεται τὸ μυστήριον τῆς προσευ-
χῆς, τὸ ἀποκεκαλυμμένον εἰς ἡμᾶς. καὶ ἄγνωστον εἰς
τὰ ἔθνη. δι' αὐτῆς πλησιάζομεν εἰς τὸν Θεόν, κρούο-
μεν τὴν θύραν τῆς θείας ἀγάπης, τῆς θείας εὐσπλαγ-
χνίας καὶ ἐπικαλούμεθα τὴν ὑποσχεθεῖσαν βοήθειαν

τοῦ ἁγ. πνεύματος, νὰ πέμψη εἰς ἡμᾶς τὸν παράκλητον νὰ μᾶς παρηγορήσῃ καὶ νὰ μᾶς ἐνισχύσῃ εἰς τὰς θλίψεις καὶ τὸν σάλον τῶν βιοτικῶν κυμάτων καὶ νὰ διδάξῃ τέλος ἡμᾶς τί νὰ ἐκζητῶμεν πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ψυχῆς ἡμῶν. Λαμβάνομεν δι' αὐτοῦ τὴν παρηγορίαν, τὴν ὁποίαν ὁ κόσμος δὲν δύναται νὰ μᾶς δώσῃ. Οἱ τυφλοὶ, οἱ δυστυχεῖς αὐτοί, οἱ βεβυθισμένοι εἰς τὸ βαθὺ σκότος, διακρίνουσι μίαν ἀκτίνα φωτός περιουγάζουσιν αὐτούς καὶ διαλύουσιν ὀκριαίως τὴν θλίψιν καὶ ἀπελπισίαν. εἶνοι ἡ ζωογόνος καὶ ζωοποιὸς ἡ χάρις καταβάλλουσα πᾶσαν ἀλαζόνα, φιλαυτον καὶ ἀπρεπῆ φαντασίαν αἰχμαλωτίζουσα πᾶσαν ὀκέψιν καὶ ἐπιθυμίαν εἰς ὑποταγὴν τοῦ Χριστοῦ. Ἐξαγνίζει τὰς κλίσεις ἡμῶν καὶ ἐξυψοῖ τὴν διάνοιαν εἰς οὐράνια πράγματα, πληροῖ τὰς καρδίας ἡμῶν τῆς ἀνεκλαλήτου χαρᾶς, ἣτις εἶναι ὁ ἄρραβὼν τῆς μελλούσης αἰωνίου μακαριότητος. εἶναι ὁ εὐλογημένος καρπὸς, ὁ δωρούμενος ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος εἰς τοὺς πιστοὺς ἐπὶ τῆς γῆς δούλους τοῦ Θεοῦ, εἶναι ἡ κυριωτέρα δόξα τῶν ἀγγέλων καὶ τῶν σεσωσμένων δικαίων ἐν τῷ οὐρανῷ. Εἶθε νῦν ὁ ἅγιος Θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ ἐλέους νὰ πληρώσῃ ἡμᾶς τῆς χαρᾶς ταύτης καὶ τῆς ἀδιασράκτου εἰρήνης, στερεουμένους ἐν τῇ πίστει καὶ προκόπτοντας ἐν τοῖς προστάγμασιν οὗτο, ὥστε νὰ ὑπερπερισσεύσωμεν ἐν ἔργοις ἀγαθοῖς διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ ἁγίου πνεύματος.

Ἐὐχαὶ καθ' ἐκάστην πρωΐαν λεγόμεναι.

1. Χριστέ, τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, τὸ φωτιζον καὶ ἀγιάζον πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον, σημειωθήτω ἐφ' ἡμᾶς τὸ φῶς τοῦ προσώπου σου, ἵνα ἐν αὐτῷ ὀψώμεθα φῶς τὸ ἀπρόσιτον, καὶ κατεύθυνον τὰ διαβήματα ἡμῶν πρὸς ἐργασίαν τῶν ἐντολῶν σου, πρεσβείαις τῆς πανσχεράντου σου μητρὸς καὶ πάντων σου τῶν ἁγίων. Ἀμήν.

2. Ὁ Θεὸς ὁ αἰώνιος, τὸ ἀναρχὸν καὶ αἰδίον φῶς, ὁ πάσης κτίσεως δημιουργὸς ἢ τοῦ ἐλέους πηγὴ, τὸ τῆς ἀγαθότητος πέλαγος καὶ τῆς φιλανθρωπίας ἀνεξυχνίαστος ἄβυσσος, ἐπίφανον ἐφ' ἡμᾶς τὸ φῶς τοῦ προσώπου σου, Κύριε. λάμπουν ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, νοητὲ ἤλιε τῆς δικαιοσύνης, καὶ τῆς σῆς εὐφροσύνης τὰς ψυχὰς ἡμῶν, πλήρωσον καὶ διδάξον ἡμᾶς τὰ σὰ μελετᾶν αἰεὶ καὶ φθέγγεσθαι κρίματα καὶ ἐξομολογεῖσθαι σοὶ διηνεκῶς τῷ ἡμετέρῳ δεσπότη καὶ εὐεργέτῃ. τὰ τῶν χειρῶν ἡμῶν ἔργα πρὸς τὸ σὸν κατεύθυνον θέλημα καὶ πράττειν ἡμᾶς τὰ σοὶ εὐάρεστα καὶ φίλα εὐόδωσον· ἵνα καὶ διὰ τῶν ἀναξίων ἡμῶν δοξάζεται τὸ πανάγιον ὄνομά σου, τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος τῆς μιᾶς θεότητός τε καὶ βασιλείας, ἣ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις εἰς τοὺς αἰῶνας· Ἀμήν.

3. Ὁ ἐξαποστέλλων τὸ φῶς καὶ πορεύεται, ὁ ἀνατέλλων τὸν ἥλιον ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους, πονηροὺς τε καὶ ἀγαθοὺς, ὁ ποιῶν ὀρθρὸν καὶ φουτίζων πᾶσαν τὴν οἰκουμένην, φώτισον καὶ ἡμῶν τὰς καρδίας. δέσποτα τῶν ἀπάντων. Χάρισαι ἡμῖν ἐν τῇ παρουσίᾳ ἡμέρα εὐαρεστεῖν σοὶ, διαφυλάττων ἡμᾶς ἀπὸ πύσης ἁμαρτίας καὶ πάσης πονηρᾶς πράξεως, ρυόμενος ἡμᾶς ἀπὸ παντὸς βέλους πετομένου ἡμέρας καὶ πάσης ἀντικειμένης δυνάμεως, πρεσβείαις τῆς παναχράντου δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου, τῶν ἁγίων σου λειτουργῶν καὶ ἐπουρανίων Δυνάμεων καὶ πάντων τῶν ἁγίων, τῶν ἀπ' αἰῶνός σοι εὐαρεστησάντων. Σὸν γὰρ ἐστὶ τὸ ἐλεεῖν καὶ σῶζειν ἡμᾶς ὁ Θεὸς ἡμῶν καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀλαπέμπομεν τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων Ἀμήν.

